

Pantalonjegyzék
az 1920. évi előadásaimhoz. (5-6.)

I. 1. §.	Céltitülés.	1
2. §.	Gazdaság és nemzetgazdaság.	4
3. §.	A gazdasági egységek.	8
4. §.	Magángazdasági és közigazdasági elv.	10
5. §.	A nemzetgazdaság mai szervezete.	11
6. §.	Vállalat és üzem.	12
7. §.	Kis és nagyvállalat.	18
8. §.	Felgyarítás.	21
9. §.	A készlet.	23
	Grafikon (szervezet)	25
10. §.	Az érték.	26
11. §.	Az ár.	28
12. §.	A pénz.	29
13. §.	A hitel.	36
14. §.	A bankok.	38
II. 15. §.	A társadalom fogalma.	46
16. §.	Az állam fogalma.	47
17. §.	A jog fogalma.	49
18. §.	Az alkotmány.	53

19. §.	Az államü szervek.	53
20. §.	Az államü funkciók.	55
21. §.	Az államü tagosulása.	57
22. §.	Az államformák közt.	59
23. §.	Államháztartás, mint közigazgatási feladat.	61
24. §.	Az államü háztartás jellemzése.	62
25. §.	Az államü költségvetés.	67
26. §.	Önkormányzati testek háztartása.	69
27. §.	Az államháztartás szervezete.	69
28. §.	A pénztári ~~rendszerek~~ szervezete.	72
29. §.	A számvitel sürsége és alpfogalmai.	74
30. §.	A számvitel és ellenörés szervezete.	75
31. §.	A kettős könyvelés ismertetése.	78
32. §.	A pénztári könyvvitel jellemzése.	79
33. §.	A közigazgatási számvitel	80
34. §.	Az öntelvényrendelet.	82
35. §.	A bejegyzés.	84
36. §.	Pénztári számvitel	86
37. §.	A fogaratasítás.	87
38. §.	A nyilvántartás.	87
39. §.	A bírálat.	90
40. §.	A könyvelés.	91
41. §.	A fogalmi könyvelés.	91
42. §.	A könyvkirvonatok.	94
43. §.	A zárszámadás.	95

I. Előadás.

1. §. Célkitűzés.

A háború és az azt követő események összes életviszonyainkba a legmélyebben belemélyítették. Az előadások is több, mint egy évig szüneteltek. Érint lehetetlen ezeket az eseményeket nekünk is figyelmen kívül hagynunk.

Csak arra mutatok rá, hogy az organizációnak milyen nagy szerepe volt benne. A harcra való készséget értünk el, mint organizációnk szervezte az a tábor, mely a destruktívra és nemrethöríségre törekedett. A háború alatt megrávaant gazdasági élet az anyagi ellátásunkban a legnagyobb bajokat és hiányokat nem tudja elhárítani, mert a közgazdaság Európának több ⁽³⁰⁾ 100 milliónyi lakosságát, Német és Oroszországot és a monarchiát véve számba, egy nemkívül nagy arányú és komplikált és egyáltalán erősen szervezett látta el. És amikor a nagy szállítóberendezések, a szénelosztás, a külkereskedelem szervezete a hátrók elváródása, majd a belső bajok következtében megkezdte, a nagy városok az ipari központok sűrű lakossága, amelyek összetömörülését csak az a pompás szervezettel tette lehetővé, egyszerre legelőnyösebb sűrűségletetés kielégítését látta veszélyeztetve.

A háború alatt az ellenséges propagandának egyik leginkább hangzottatott jelölése volt a népszerűség. És egy minden eddignél magasabbrendű organizációs feladat. A bolsevizmus is nagy szerepet játszott. De mindent nem csak azért említtem, mert nézetem szerint ijábol val?

felemelkedésünknek előfeltétele, hogy egyrészt muttunk keserves tapasztalataiból minden indóvás tanulmányt levonjunk és sorunkat is mindig világos külpolitikai összefüggéseiben vizsgáljuk, hanem főleg azért is, hogy érdeklődésüket tárgyunk iránt felkeltsem.

Önökét elsősorban az érdekelte ide, hogy megstudják, mi az államszámvetés? ^{és mi az államszámvetés} Az a tudomány, amely megmondja, hogy mihez áll és hogyan legyen lehetséges azokban a zavar elkerülése és hogy mit kell annak tud-történeke az államháztartás rendjének az alapja. Az államszámvetés tehát nagyjából az állami háztartásban alkalmazott könyvvitel. De mi a könyvvitel és hogyan teljesíti rendeltetését? Es ez elsősorban az államé ügye.

A könyvvitel t. v. a nagyonváltások rendszeres feljegyzése. Ehhez jól átgondolt és kiépített szervezet kell. Hogy pedig jól lehet tudjunk munkát s működéséről alaposan tájékozva lennünk.

Mi kell tehát ahhoz, hogy ezt megtanuljunk?

1.) Társadalmi ismeretek. Főszeg, gazdaság, termelés, fogyasztás, gazdaság, gazdaságok egymással való érintkezése, forgalom, csere, pénz-örvös.

2, Államtudományi ismeretek. Mi az állam? Szervezete, funkciói, végrehajtó hatalom, közigazgatás. Jog. Jog szabályozás terjedelme. Anyagi és alakijog.

3) Állami ~~könyvvitel~~ háttartás szervei és eljárásuk a beutelt és kiadatok kerelése tekintetében. Az állam, mint gondálkodó. Az 1. és 2. összekapcsolása.

Az államnak is vannak nyilvános anyagi sűrűségei. Minden állami tevékenység kiadással van egybekötve. Az állam gazdasága a nemzeti gazdaság egyik tagja. Emelünk kell kapcsolatot az egész nemzeti gazdasággal. Mindez természetesen visszatükröződik a könyvvitelben. De a könyvvitelt nem érthetjük meg, ha nem ismerjük jól a könyvelés tárgyainak: a vagyonváltásoknak létrejöttét.

A vagyonváltások létrejötte aronban nemcsak gazdasági, hanem költői.

Érte az állami könyvvitel, mint konkrét studium, szorosan néve könyvviteli és könyvvezetési jogi ismeretek megismerésére irányul.

Előadásaim menete és terne.

Tananyag: Wallon, Papp Antal.

Idő rövidsége miatt rövidítés, és tömörítés.

A fő az áttekinthetőség biztosítása, az összefüggések megvilágítása. Így kellő tárgyalás mellett kifejlődhetik az állam könyvvezetési szervei.

Érte az előadások hallgatásának hasznát veszi nemcsak az állam-szervezési pályára készülő, hanem a nemzeti hallgató is, mert más szempontból tárgyalom, mint a többi tárgy. A magam tapasztalata, hogy nélkülözhetetlen közhatalomban.

2. §. Gazdaság és nevelésgazdaság.

1. Az ember életéhez természeti tárgyaknak egyre ismétlődő felhasználására szorul. És mivel ezek felhasználódnak, az ember más emberek szolgálataira is szüségünk van, amelyekkel szintén megismeresessünk, azoként is anyagi eszközökre van szüségünk. Az emberi életnek ezt az oldalát nevelésgazdaságának, gazdaság fogalma jelenti tehát mindazokat az eljárásokat és berendezéseket, amelyeknek célja az embereknek dolgai javakkal és emberi szolgálattal való ellátása és azoknak használatára.

2. Csak a javak kis részét tudjuk fáradság nélkül megismerenni. A természet termékeit természetesen kell megismerenni és feldolgozni. Ez egyre nagyobb munkát kíván minden kvantitatív és kvalitatív emelkedésével a szüségletnek. Minden termelés előállításához jószágokra nézve felhasználását, munka megadását, eszközök káráját jelenti aminek természetesen a tövetkéménye, hogy a felhasznált az eredményel összehasonlítható. Ez a tövetkémény minden józan tövetkémény. Céltudatosan csak akkor csökkensen a legrosszabb áldorattal a lehető legnagyobb eredményt elérni. Erre az n.n. gazdaságossági elv.

3. Ezen a természetűsége kívül figyelemmel kell lennünk arra is,

hogy az emberek gazdálkodása mindig csak bizonyos adott társadalmi
 szinten történhetik. Ez folyik az emberek együttéléséből, társas
 természetéből. Mindemitt látjuk, hogy a társadalmi élettel: a
 család törzs község, állam stb. az emberekre általában is így gazdál-
 kodásukra is befolyással vannak.

Magasabb fejlődési fokon látjuk, hogy egy-egy gazdaság önmagá-
 ban nem állhat meg. Ezzel segítik. Ezt a fogalmat bonyolítja
 le. Adás-vétel, csere, bérlés stb. jönnek létre a szűrséglet kielégítés cél-
 jára, mikorben a szolgáttatás és az ellenszolgáttatás mindig megállapí-
 tásán történik. Ilyenkor szűrséglet kielégítése másként, mint csere
 és ellenszolgáttatások történnek, anélkül, hogy azok kölcsönösök
 volnának. Pl. a községek, az állam stb. beszédhetnek adót, kiválhat
 lákat építenek anélkül, mikorben másor néhetik azokat hasznát mint
 szűrségletet nyújtják. Látjuk tehát, hogy szolgáttatás
 a rendszeres forgalom útján. Próbál a gazdálkodásnak rülönbörő formá-
 i lehetnek a társadalomban.

Egy szervezett államban élő nép tagjainak gazdaságait, amelyek
 egymással a forgalom rülönbörőszálai, a törz- és magányos szűrséglet pa-
 neverriük.

A szervezett gazdaság nem ^{külön} gazdaság. Élén nincs rülön irányító
 akarat, amely a termelést és elosztást szeretné. Mégis benne az egyes

gazdaságok állandóan össze vannak kapcsolva, az ember törekvését arra, hogy társadalmi egységeket alkosson. Így ez a nemzet, az állam, az egyház, s ilyen a nemzetgazdaság is. Az emberi kultúra egyik megnyilvánulásának egyik formája.

Az összes kultúrnépek gazdasági fejlődésének vannak típusai és egyékes formái. Ezek: 1. zánt magángazdaság (cseregazdaság), 2. forgalom útján lehangolt gazdaság (városi gazdaság, ~~antoniánus~~ ^{helyi gazdaság, forgalom útján fejlődés} ~~antoniánus~~ ^{helyi gazdaság, forgalom útján fejlődés} megyei, állami gazdaság), 3. szabad forgalom.

Piacok.

Állami beavatkozás, rend. ^{Földműv. kereskedelem. Pénz.} ~~par~~ ^{terdete}, 17. és 18. sz.

szabad forgalom. Liberalismus, 19. sz. Már nem a gazdaság rendjét, hanem szabadságát kívánják. Erre a jivar megszerzése csere, adósvétel stb. útján egyre inkább arra irányul, hogy haszonnal járjon. Az állami termelést az a szempont irányítja, hogyan lehet a lehető legnagyobbat haszonra szentezni. Ezt pedig röviden án termelésnek nevezzük. Erre minden termelés án termelés, azaz arra irányul, hogy a termék eladásán útján án legnagyobbat hasznot juttasson a termelőnek. Az a gazdaságok, amelyek így dolgoznak, a vállalatok, vezetőik a vállalások.

A haszon függ az áraktól.

Az árat a piacon a verseny szabályozza.

Az elhullásokról és a verseny elviseléséről a vállalatoknál bizonyos viszonyra van szükségük, amely a termelés szervezésére és az ár elhelyezésére szolgál, az a stake, a Kapital.

A tökéletes verseny a gazdaság szervezésében és vezetésében egyre

nagyobb. Ez a kapitalizmus kora.

Ma azonban az egyes gazdasági egységek gazdasági köderei, sőt maguk az államok gazdaságai is, az állam határain túlmennek, sőt az egész földet felölelik. Hállitári, kereskedelmi és bankseveret fejlettsége és nemzetközi szerződéses útján fejlődés és erősödés az az érderrőlösség és össrefüggés a földkerekség gazdasági közt, amely egy szíval a világgazdaság. Ez azonban ma még csak fejlődik. Még inkább csak a forgalom szálai, mint egyrészes severtet útján létezik, de arona fazon már igenis van, hogy a nemzetgazdaságok elvárhóvá a egymással szemben már nem lehetséges, a válaszfalakat vánnak fúrva. A fő lépés: a forgalom és a kereskedelem és a bankok.

Keynes. A bére gazdasági következményei.

Emnek a fejlődésnek az a magyarázata, hogy ~~ez~~ az aron belül az országok közt, amelyek ^{kultur} az emberiség kulturális életformái, a nemzetközi nemzetközi kibővülést. Vallások, államok, nemzetek összeolvadására csak hosszú folyamat útján követhetők be, addig a gazdasági különbség nemzetgazdaságok ma már annyira össze vannak fonódva, hogy nemzetköziségről mindegyik nagy sérelme nélkül nem is lehetséges. Azt mutatja a háború is.

A nemzetgazdaság szervezete. 1890. 10. 6. - 11. 1887
3. §. A gazdasági egységek.

A történeti fejlődés — haszonszámvetés.

A jelen fejlődési fokon a szervezést ismertetése — Keresetszámvetés.

1. A szervezet: állandó kapcsolat, amely meghatározott alapelemekre nyugszik.

A mai fejlettségi fokon azt látjuk, hogy az államban élő népszer gazdaságai annyira egymáshoz vannak kapcsolva, hogy mindegyikük sok másra van ráutalva, azokra hatást gyakorol és azok hatására ez a kapcsolat. Ez a kérdés, mi módon és milyen elvek szerint történik a kérdés.

2. Minden céltudatos gazdaságalkotásnál két dolog kell: tervezés, amely a cél elérésére irányul és szükségletek, amelyeknek kielégítése miatt van a gazdaságalkotás egyáltalán szükség. Azokat a főirányi személyeket vagy ilyenek csoportjait, akiknek a feladata és szükségletei gazdasági vitelére irányadó, nevezzük gazdasági egységeknek, gazdaságalkotó al-
nyoknak. Ezek gazdasági egységek.

Közülük az egy emberből álló gazdasági egység, legnagyobb számú a családi gazdaság.

Ezek mellett vannak más gazdasági egységek, amelyeknek alapszerepe különböző társadalmi alakulatok, vagy a jogrendszer.

Körültekintve a jogrendszer teszi meg gazdasági alanyokká az alapokat, alapítványokat, ezek különlegessége abban van, hogy céljuk meg van állapítva és hatáskörük ellenőrzése alatt állnak. Ezzel nagy szá-

Amelyeket együttvéve magángazdaságoknak nevezünk,
mink ma is.

9

Olyan gazdasági egységek a családon kívül, amelyek társadalmi
alulról felépülnek, a kintönbörő egyesületek, társaságok,
keneszedelmi társaságok, szövetteretek, és az n. n. községi testületet
(állam, törvény, egyház stb.) Ha magánis emberek bármilyen körös cél
elérésére egyesülnek, gazdaságiak is kell, azaz szűrséglettel ki-
elégítésére javakat szerezni és azokat gazdaságosan felhasználni.
A magángazdaságokban a cél mindig a haszon, a nyilvántartás gazda-
ságokban a cél a gazdasági egység tagjai körös szűrséglettel ki-
elégítése. Ezek azonban öserefehér határok és egykoron magán-
gazdaságokban is, pl. szövettereteknél, kölcsönös biztosító társa-
ságoknál stb. a haszonra való törekvés láttalbe szorul a ~~szűrség~~
szűrséglet kiélegítése mögött.

Vannak tehát egyes és társas, magán és nyilvántartás gazdaságok.
A társas gazdaságok száma és jelentősége növekvőben van.
Ez tehát az emberek ellátása dolgai javakkal és szűrséglettel
kiélegítése nagyszámú és sokféle gazdaságban történik, amelyek-
be az egyes egységek ~~szűrség~~ szűrséglettel módosítva vannak belefoglalva.

4. §. Magán gazdasági és közigazgatási elv.

1. Mondtuk, hogy gazdasági szervert állandó kapcsolat, amely meghatározott elveken működik. Két ilyen elv van, amely egyrészt az emberek természetéből, másrészt kénytelen együttéléseükből származik. Az emberek, vagy mint egyenrangú felek, szabad szerződés útján lépnek egymással viszonyba, vagy valamely tekintélynek, hatalomnak vannak alávetve. Ez a tekintély lehet különböző: erkölcs, szokás, hagyomány, jogszabály, kémszer, vagy több egy-
sere.

2. A magán gazdasági elv. Szabad szerződés egyenrangú felek közt. Előfeltételei: munkamegosztás, magántulajdon és szerződési szabadság. Ez jelenti az egyén teljes szabadságát, amelyet csak a verseny korlátoz. Individualizmus.

3. Közigazgatási elv. Az egyén, mint egy nyilvános, társas ^{alorulat,} gazdaság tagja, emek javára bizonyos szolgáltatásokra köteleztetik a költségének külön ellenszolgáltatás nélkül, viszont joga van a köz-henudérésére és szolgáltatásaira általános szabályok szerint.

4. A közigazgatási szervertől elv eddig csak fix, egy nészt foglalta le a gazdasági vonatkozásoknak. Különböző gazdasági egységek korlátozták. Ilyen közigazgatás létesítése ugyanis a magán gazdasági és az individualizmus korlátozását jelenti. (Termelő, fogyasztói szervezetet, közési vállalat, vállalatok, világitás, utaz, iskolák építészeti, állam, hadsereg, közbiztonság.) Kapitalizmus ellenére a szervezet.

A szocializmus azt állítja, hogy ez a közigazgatási elvet kell egyre jobban kiterjeszteni.

5. §. A nemzetgazdasági szervezete.

A magángazdaságok és közigazdaságok elvileg élesen elváltak látnak a gyakorlatban azonban sokszor érintkeznek. Egyrészt a nyilvános gazdaságok kötnék ügyleteket a magángazdasági elv szerint, másrészt a magángazdaságok szabadságát különféle korlátozást szenved, mint a forgalmat szabályozás ^{korlátozott forgalom} fele. Ez a korlátozott forgalom átmenet a közigazgatási szervezés felé.

A nemzetgazdaságban tehát sem az individualizmus, sem a szocializmus kirívólagosan nem érvényesül. Ma az individualizmus érvényesül jobban, és ezért a mai gazdasági berendezést dualisztikusnak, vagy kapitalisztikusnak, túlbonyolítottan, individualizmusnak, vagy szocializmusnak nevezhetjük. A szocializmus a védekezés az individualizmus túlbonyolított, szabad

Urem allandó termelési tevékenységnek a megjelenési formája technikai és 12
üzemi tekintetben.
6. §. Vállalat és ürem.

A nemzetgazdaságtan alapfogalmait fetteletem, s csak a szervezeti kérdésekre terjeszkedtem ki.

Nem időnk annál, hogy mi a termelés, melyek annak a fettelezi tényezői és elvei, csak a termelés szervezete. Kell ismertetnem.

A termeléshez anyagi eszközök és munkaerő kellene. Ezek mennyiségének és minőségének és azok kapcsolatának megállapítása, a műszari eljárás vezetése és alkalmazása egyéni irányítás mellett az ürem. Technika és szervezet különböző az egyes üremekben.

A stabilitás figyelembevétele és az ürem szervezetének ebből a szempontból való megállapítása a vállalat.

Urem és vállalat is tehát gazdasági atomok, egységek.

A termelés történelmi körülmények is, a mai kor jelleget a termelési tényezőben azonban a vállalat adja meg. Ennek két előfeltétele van: a rendelkezési hatalom tartásával és történelmi munkással. A vállalatot egyéni joga 1. munkással, 2. megintulajdon, 3. kereskedéssel.

A vállalat lehet magánvállalat. Ez egyetlen vállalatot üreme, az egyén önállóságának kifejezője. Minden az egyéni minőség.

Ennek azonban vannak hátrányai. Tűz az egyén képességét, életétől, vagyonától és hiteltől. Ahol nagyobb tőkére van szükség, van ahol nagy a kockázat, ahol a vállalat formát kell alkalmazni. Ezek birtoktani akarák, más vállalati formát kell alkalmazni. Ezek az n. n. ipari, vagy kereskedelmi társaságok.

Egyeneket kereskedelmi törvényünk 7. §-ét ismer.

1875. XXXVII. T. c.

1. Körkeneseti, 2. betéti, 3. részvénytársaság, 4. szövetkezet,

A két elsőben az egyén még szerepet játszik.

Körkeneseti társaság keletkezik, ha két, vagy több személy kereskedelmi irántet közös cég alatt, korlátlan és egyetemleges kötelezettség mellett folytat. (K.T. 64. §.)

Tudnunk kell, hogy kereskedelmi nyolclet fogalmát a törvény tágan értelmezi és az ipari tevékenység is, ha nyereségre, illetve eladásra irányul, alján tehát minden vállalat alján tartózik.

Betéti társaság keletkezik, ha közös cég alatt folytatott kereskedelmi irántetnél a társak közül egy, vagy több tag csak kikötött vagy on egyetemleges felelősség terhél. Az előbbieket kintagoknak, az utóbbiak béttagoknak neveztetnek.

Ezek kevésbé elterjedtek, nagy számban is egészen más jellegűek azok, amelyekben az egyet ^{számban} vállalat fennállás tekintetében el-
térnek a nyilvános vállalatok, ^{közvetlenül} amelyek utóbbiaknál a vállalati elv
lényeges módosulást szenvedhet, úgy hogy néha csak a forma marad meg és a nyeresékedési cél egészen elhanyagolódik.

A részvénytársaságokat az jellemzi, hogy a tőkéje kis, egyenlő rész-
rekből tevődik össze, amely részek mindegyikére külön irat, az n. n.
részvény állítatik ki. Ez tehát nem annyira személy, mint inkább
tőkeegyesülés. A részvényesek az alaptőke megfelelő részét befizetik
és csak annak az erejéig felelősek, s csak annak arányában részvételük

a nyereségből is.

A részvények felhivatára szóló értékpapírok. Könnyen átválthatók. Részvényekkel kereskedés is folyik, amelynek helye az értékpapírok piacával együtt az értékpapírtőzsde. Erőre az érdekelttől könnyen megválni.

Er a forma nagyon megkönnyíti nagy tőkék birtosítását. Er együttal független az egyes részvényesek egységétől, illetartamától, azok hováértésétől és befizettségétől. Er személytelen vállalat, amelyet a keresk. törvény szerint megalakított törvényi: rögzülés, igazgatóság, felügyelőbizottság vezetnek. A személyi tulajdonságok itt is fontosak, de nem kell mindenkihez megjelenniük, sőt szerzők részileg is birtosíthatók a szakemberek.

Az első részvénytársaságok, amelyek nagyobb kör töredékét gyűjtötték egybe, hollandi és angol keresk. társaságok voltak a XVIII. században, melyek az akkor nagyon rockiratos és kárteszis tengerentúli kereskedelem lebonyolítására alakultak. XVIII. században történtek bankalapítások ilyen alakban. Angliában csatornaépítésre is birtosításra léptek fel: jegybank, birtosítási irület és hányatrem tenen. A múlt század 30-as éveiben vasutak építésére is kiterjesztik, s az 50-es években alapítják az első ipari részvénytársaságokat, míg a 70-es években alapítása a 70-es évek óta terjedt el különösen annyira, hogy ma fokozott mértékben vanja magához az értékesítést kereső tőkét.

Sok nagyban és kiterjedt piac sraimán kell termelni, sőt a r. t.
 elnyomja az egyénivállalatot. Először azokat a területeket ládi-
 totta meg, amelyeknek nagy tőkére, állandóan sűrűségük van, majd
 azokat, amelyek nagy terjedelemben sok emberrel, egyenlő alapelvvel
 szerint működnek, mint: Ide tartoznak a költéredői, birtosítási,
 bankvállalatok, világitási (villamosági) vállalatok, bányák, kohók
 sőt. Terjedésükhöz nyíltabb a loerátat könnyebb viselése is koros-
 járnál. Villamosági, közúti vasúti vállalatokat nagy vállalat
 kis városban is könnyen alapíthat.

Megvanak penne emek is a hátrányai. Alapítás, veretés.

A szövetkeretek. Szövetkeretnek meg nem látott sraim
 tagból áll az a tényszerű tekintet, mely tagjai hitelének, keresetének,
 vagy garádkodásának körös irletkerelés mellett, illetőleg a kölcsönös-
 ség alapján, elmondításra alakul. Itt az irletnéreket nem lehet
 szabadon, bárkinék átadni, hanem csak a körös irletnéreket nem lehet
 tóság hovájárnlásával. Ezek ritkán is lépnek fel tőkéjüknek nyeresé-
 kedésre való felhasználásával, azaz vállalat alapításán, hanem
 céljuk rendszerint körös eljárásra egyesült tagjaik bizonyos sűrűség-
 letének kiállítására, pl. iparosok nyersanyagbeszerési, mérőrendék
 termelő, értékesítő, hitel-szövetkeretei sőt fogyasztási szövetkeretek.

A szövetkeretek tehát épígy nem igazi vállalatok, mint a körös irlet-

A szövetkeretnek sraimok elönye van: körös irlet névelő hatás, nagyirem
 elönyeinek birtosítás, ismeretterjesztés, nevelő hatás. Rendszerint kis
 vállalatok egyesülése szövetkeretben, mint a nagyok nem szorultak rá.

bevezetés vagy

A legteljesebbek a hitel és a fogyasztási szövetkeretek.

A szövetkerés nagy jelentősége az, hogy az egyes bevásárlók és eladók helyére azok szövetét teszi és általában a piacot egyre szabja, sőt rendszerben megszűnteti. Ez gazdasági haladást is jelent, mert ugyanaz az eredményt kevesebb munka és tőke felhasználásával ér el, sőt néha az eredményt is javítja. Erőnt ez is tenjedo szöveteti forma.

Közüvadás vállalatok, Közüvemek. Ezek alatt értjük azokat a vállalatokat, amelyek a Kémprezen alapuló közüvadászi egyrészek, mint állam, község, város stb. tartanak fenn. Ezekről gyakran az a vélemény, hogy egészen más gazdasági elvek szerint működnek. Ez abban nyilvánul meg, hogy az ilyen ivemek által rendszerint ébverett monopóliumok szövetkeretében az államtól, községtől stb. más, nem a nyereséskedési elv irányítását várják, is azt hiszik, hogy ez az ivem alapelveiben is meggyökösöl. Gyakran az állam ^{okora} tényleg elterinti a nyereséskedéstől, pl. mentetéseket, mint gazdaságok fenntartásánál, de gyakran viszont ő is a forgalom számára nyereséskedési elvből termel, kalkulál, próbál a rendszeres vállalati elvek szerint járni. Ilyen példák a közlekedési ivemek, posta, távírda, gáz és villamosság, dohánygyárak, sóbányák stb. Ezeknél is azonban számottevő eltérések vannak a vállalatokkal szemben.

Ezek a Közüvemeket a többiek^{szövet}től egyrészt a ^{szövet} *szöveti irányítás* miatt különbözteti meg, hogy a gazdasági ^{szövet} *szövet* nem a vezető személyeknél. — Ez ezek gyakran oly kiterjedt ivemek, hogy a vezető nem is tudja áttekinteni és ellenőrizni, az ivem megállapított szabályok szerint folyik, az egyes alkalmazottak kis elhatárolási

szabadságunk van, s ezáltal az írem gyakran meherkéssé lesz. Az alab-
marottak az íreleti eredmény körönbös. Ezek az íremek meheren is
alrabmaradnak.

Lajátsájak ezek az alrabmarottak, viszony is a vállalatok.
A munkások nagy része nagyon itt is egyenlő munkaszerződéssel van alab-
marva, de a veretős és nériben alárendelt szerződés is tírtviselőim
Kavisszonyba kerül, akiket nem külön magányos, szerződéssel hanem
mindkét felet kötelező általános szabályok szerint alrabmaradnak. Ez az
alrabmarottakra számos előnygel jár, de főleg ez orora, hogy azok meg-
sünnnek az íreleti eredményben, anyagilag érdekelve lenni, hanem a mozgás
eső rájár, néve inkább a becsület, karasznetet, kötelességértes, előjogot,
kitüntetések.

A legfelsőbb veretősre viszont nemcsak thozgi és szarvempontok, ha-
nem pl. politikai befolyások is hatalmat nyerne, ami kötas.
Tehát a köiremeknek számos előnyük és számos hátrányuk van.

A mindenkori viszonyoktól függ az, hogy köiremem felállítására helyinvalb-
vagy sem. Ennek általános kultúrális, s azonkívül technikai és gazdasági
előfeltételei vannak. Kultúrálisok, hogy politikai befolyás mérsékelte, a
tírtviselői kar denék és hozzáértő, a nyilvános ellenőrés lehetőleges legyen.
Gazdasági előfeltétel lehet a monopól helyzet, a köi érdeke, vagy a kis
stabilitás miatt a magánvállalati hiánya.

Nyilvános vállalatoknál a veretős két szempont köit megadhatik:
az egyik a pénzügyi érdek, a másik a köi érdek. Hol a köiremek a
nyereség elérésére nem is törekvenek, arról lemondanak, ott megcsünnnek
vállalatok lenni, s köiintéretteké, lesznek. Pl. fenttölemítő intéret.
Ezek szaponitásával svatannak kell lenni.

7-8. Kis és nagyvállalat.

18

1. Mt., hogy körülményekből a kis vagy a nagyvállalat előnyösebb-e a 18. sz.-ban a mezőgazdasági üzemeknél kerdték tanulmányozni. A 19. sz.-ban az iparban és kereskedelemben is léptek fel nagyüzemek. Itt a gyártás a kézműiparral állították szembe. Végzettségükben azonban nem az új technika, hanem a tőke nagysága az irányadó.

A 19. sz. közepe előtt nagyüzemek és nagyvállalatok csak elvétve voltak. Ma a nagyüzemek kialakulása a kisüzemek rovására az iparban és kereskedelemben végbemege, ami az errel járó szociális tüneteket is magával hozza.

Mik a tipikus különbségek a kis és nagyvállalat közt az iparban?

A kézműiparra jellemző: 1. Kis terjedelme a termelésnek nagy lehetőség dacára, 2. Kis és állandó köröség részére való termelés, 3. spekuláció hiánya a beszerzésben és az eladásban, a konjunktúra kis szerepe, 4. kis munkamegosztás, gépek lehető használata helyett inkább szerszám használat, 5. kis fölénye a gazdának a segédei felett tudás és társadalmi állás tekintetében, 6. gyakran a munkás családtagul trámit.

Errel szemben a gyárakra jellemző: 1. a terméregységhez viszonyított nagy tőke, 2. szabályozott eladás nagy piacon, 3. a vértetés funkciói is megosztva, péntingyek, technikai termelés, kereskedelem külön feladatok; 4. nagy munkamegosztás, a munkások szakképzettségi fokozatai; 5. nagyüzem; 6. tulajdonos, vezető és — munkások közt nagy különbség minőség és társadalmi állás tekintetében.

A mezőgazdaságban egészen más ként vannak a viszonyok.

A kereskedelemben a nagyürem nagy tőke kérdése. Így lehet a piacot befolyásolni, sőt azon utalrodni.

Er a nagy tőke, mint a nagyvállalatok szervezői elve újabb az iparban is nagy szerepet játszik. Ma már nemcsak több 1000 mm-ként foglal magába egy nagy gyár hanem a nagyipari nagyvállalat keretét is túllépi. Er különböző módon történhetik: 1. a termelés és különböző források négy üremek megszerzésével, pl. vasgyár kohót, sőt vas- és szénbányát keres, szövőgyár fűzőgyárral romlásával (szénbánya - szénkereskedelm, malom - péripar - périület) 3. fidoró létesítése eladás céljára, 4. több hasonlóforrás és nagyipari ürem egyesítése az ország több részében; 5. más vállalatokkal való egyesülés útján. Rövidkereti körpontok.

Er az 5. alatti egyesülés kétféle lehet: érdektörösség a piacon; kartell, vagy füzio: trust.

Er azonban nemcsak az nagyiparban, hanem a kereskedelemben, bauroránál, közlekedési vállalatoknál is előfordul. Finanvrapital.

A vállalatok egyesítése útján a tőkekonzentráció t. i. nagy tőkéknek néhány vállalkozó által való irányítása lehetséges. Ennek módja és eszöve a részvény.

A bauror pl. olyan r. t.-ora teszik rá kerület, amelyer magud is több helybeli vagy vidéri vállalatok baurorak befolyással. Pl. A bank 5 millióval megszeri egy 9 millióval alapított r. t. részvény többségét. Er a B. r. t. viszont alakít újabb r. t.-ot, C. t. 30 millióval alapított és megtart 16 milliót. A tehát 5 millióval 29 milliót

felett waltrodin, s ha B és C újabb alapításos felett hasonló befo-
lyást szeresnek, A hatalma még jobban emelkedik. A Deutsche
Bank 72 millió márka részvénytőkével waltrodin 1/2 milliórd alap-
tőre és 1/4 milliórd idegenpénz felett. A Dresdner Bank kb. 200
r. 1. felügyelőbizottságában van képviselve.

2. A nagyüzem kialakulásának vannak feltételei, amelyek megma-
gyarázzák, hogy miért csak a 19. sz. második felében fejlődött ki. Ezek:
1, szabad forgalom, könnyű forgalom nagyban, 2, nagy tőke és hitelker-
vés, 3, munkaerő, 4, exéhiyes és szaktudó emberek szervezői ke-
peségével és arról, hogy nagyüzemet vezetni tudjanak. Ahol minde-
nek renéhiyes előfeltételei jó, vállalkozók tanúság/nevelésének, ott
vagy nem alakul ki nagyvállalat, vagy idegenek kezén marad.

A nagyüzem kialakulásának következményei: a termelés olcsóbb,
nagyobb és sorssor jött, növeli a keresletet, erősebbé tesz a versenyben,
és krízisekben, legjobban elősegíti nagy vagyonok alakulását.

Ezek a körülmények aronban azt is okozták, hogy egyidejűleg a
nagyvállalatok fellépésével a társadalomban a gazdasági életben
jelentősége megnövekszik más érderekkel szemben és hogy maga a
társadalom szervezete, mind a jogalkotás ~~egy~~ így magán-mint a
közjogiiban egyre nagyobb gazdasági tartalmat kap. A társadalmi visz-
nyok eltávolodnak, a tőkésök egyre nagyobb hatalomra tesznek szert.
A fővárosban a kancsák kis és nagyüzem, közt. A kisiparosok egyre inkább
súlyos munkássorba. Érint az osztályképrődés nagyüzem korában
gyorsabb. (Athenau, Himmis)

A munkáshelyre nagyüzemben kedvesebb.

A termelési költség és a koradéki költői arány adja meg az exten-

ritás vagy integritás kritériumát. Extensív az írem, amely olcsóbb, de kevésbé kiadás termelési esztrőzet használat, intenzív, ha drágább, de kiadásabb esztrőzet használat. A fejlődés útja az exten-
ritástól az integritás felé vezet.

Magángazdasági szempontból az intenzív íremre való áttérés a rentabilitás kérdése, nemzeti gazdasági szempontból azonban csak a termelékenység irányadó. Ha az integritás növekszik és ezzel nő a nervó arányban növekszik a termelés — ez kulturális feladás. Élet is antikulturnális a bolsevizmus, amely nem tud termelni. A szociális termelésből nem jöhet fakadt.

8. §. Fogyasztás.

1. A javakat felhasználhatjuk természetesen, vagy az az természet-erők következtében el is pusztulhatnak. Mindkét módon csökken az emberi szükséglet kielégítésre szolgáló javak mennyisége.

A javak elpusztulása annyi, mintha nem is lettek volna. A javak felhasználása azonban céltudatos emberi tevékenység, ezért csak akkor következik be, ha az élet eredmény megéri. Ez kielégítésre magán- vagy közhatalomban két módon lehet: közvetlen szükséglet-
ra, illetve meglevő javak fenntartására. Az előbbi esetben beszélünk fogyasztásról. A minirral szemben: személyes fogyasztás és technikai fogyasztás.

2. Amikor fogyasztásról beszélünk, mindig dolgai javára gondolunk. De szolgáltatást és munkacserét is lehet fogyasztani, és mivel ez az a korlátolt mennyiségben áll rendelkezésre, azonnal gazdasági szempontból való fogyasztása sürgetős. Ezek reprodukciója is az emberik élet törvényeitől függ.

3. A fogyasztásnak a határa a jövedelem, még pedig a jövedelemek az a részre, amely fogyasztási cikke beszerzésére esik. A jövedelem az az alap, amelynek felhasználása a fogyasztás nagyságát és minőségét meghatározza. Luxus és takaréklás.

4. A magángazdaság mellett van a közfogyasztás, t. i. általános, közérdeklő kielégítésére szolgáló javak felhasználása. Ez a fogyasztás nagy jövedelme, hogy a közigazgatási testületek az államháztartás igénybe veszik, amelyekben tehát ezek a testületek nem magánjogi módon szerzik jövedelmüket az államháztartás jövedelem, ezt a jövedelmet tökéletes céljára teljesen szabad használni, ha olyan fogyasztásra, amely reprodukciót nem okoz. Vagyis közzététel a közalkalmazottai útján (személyi szükséglet).
 Ez a közfogyasztás arra szolgál, hogy a társadalmi együttélésnek általános feltételeit (könyvtár, közbiztonság, jogrend, állami szociális fenntartás) a magángazdaságok fejlődésének bizonyos feltételeit (dolgai javak fogyasztásában döntő a személyes fogyasztás, azaz élvezeti és használati javaknak a magán- és nyilvános életterületen való felhasználása. Ezek előállításán minden termelési tényező).

3)
 megmentése (körbejárás, körökztatás). Végül részben magán-
 ságok szűrségletének követten kielégítésére szolgál körgarda-
 sági alapon. (Körkarak, parrot, sűrűkarak, furdokkésrolar, m-
 remuok) Ezek útján egyéni szűrséglet kielégítése történi több-
 nyire ingyen, olyan forrásokból, amelyeket adó alában a pol-
 gárok szűrségletének viselkedésének megfontolva viselked. Ez a módja
 a szűrséglet kielégítésnek városokban és a nemzetgazdaság fejlö-
 désével terjed. A szocializmusnak épen ideálja.

I. §. A hártartás.

Art az eljárást, amely a jövedelmet a személyes szűrséglet
 kielégítésére szolgáló különbözö kiadások közt felosztja, ha-
 tartásnak nevezzük. Hártartásról tehát csak ott beszélünk,
 ahol nemcsak termelésről, hanem fogyasztásról is szó van. Hártar-
 tásban lehet termelés, de az nem lehet a tulajdonképeni célja.

Az különbözö tetünk magán és közhatalmán, közhatalmát,
 épügy, mint magán- és körgardasági epügyet. A magánhártartásról
 viszont egyéni, családi, egyleti vagy intézeti hártartásokról.

A hártartás célja a jövedelem célterén felosztása, aminél
 nem a gazdaságossági elv, hanem a minél jobb szűrséglet kielégítés a
 cél.

A közhatalmán hártartással a pénzügytan és a politika foglalkozik.
 Alarulisa a nemzetgazdaságra sem körömböz, mint art érinti a jöve

delmek elvonása adók formájában és a javak felhasználása a köz-
 művelődés kiállítására. ~~De a katasztrófák azokat a pénzügyi~~
~~tanulmányokra.~~

A közhatalmaktól azután több része van: az anyagi,
 az állami jövedelmek minőségűsége és kombinációjunkt rendszerre egy-
 mással és a kiadásokkal, és az alaki, a technikai. Az első
 tulajdonképpen a pénzügyi tárgy, az utóbbi az államszám-
 viteltani, amennyiben pedig tényleg jog, a tette a pénzügyi
 anyagi és alaki jog részben, tehát közigazgatási, részben je-
 di, amennyiben az egyes államhatalmak viszonyát illeti, közjog.

Ar vrem.

24 b.

Philippovich. 142. l.

1) Leitneri ves -

2) Vrem technikai és orgaziratori tekintetben való külv. megjelenési for-
mája állandó termelőtevékenységnek. Ezt általában állandó, több-
ket foglalórató tevékenységnek.

Amjagi javak felhasználása és munkaesök alkalmazása.

3) Leitneri. 142. l. -

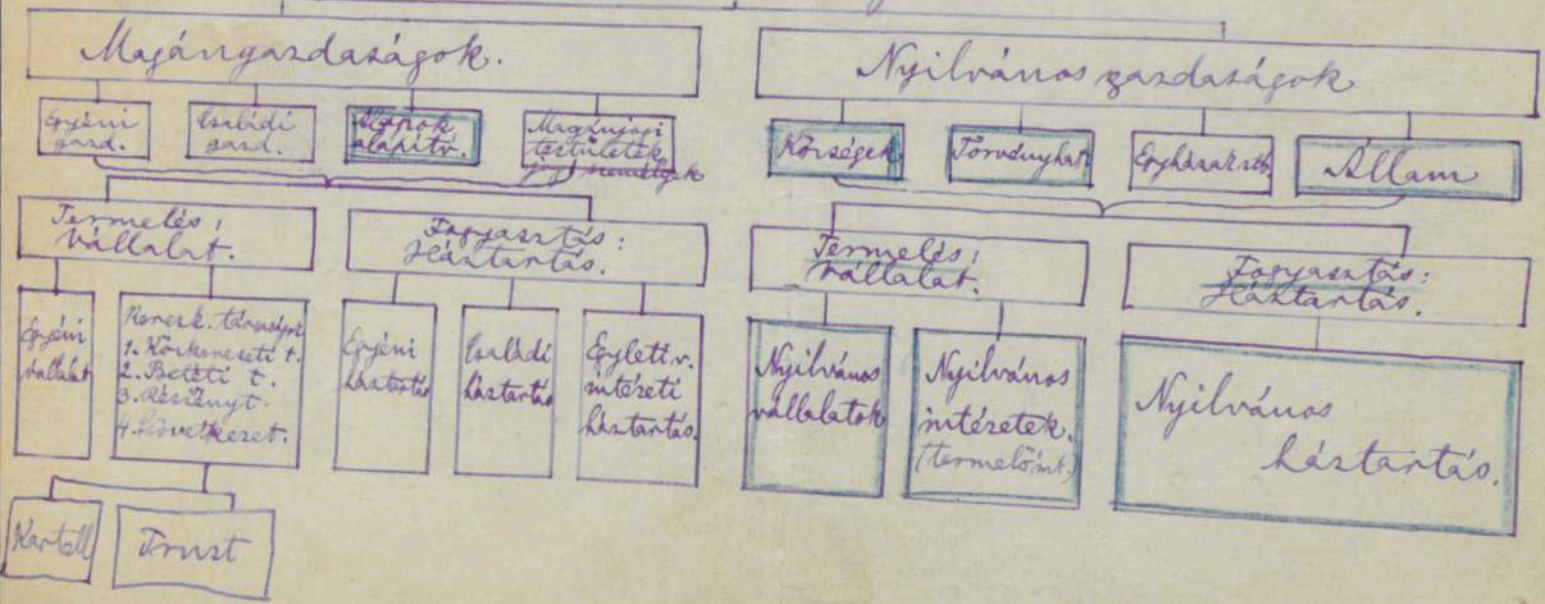

Fejlődési fokok az idő folyamán: Kaszmetozet:

1. Lant házigazdaság.
2. Városi gazdaság.
3. Nemzetgazdaság, kötött forgalommal.
4. " " szabad forgalommal, (Kapitalizmus.)
5. Világgazdaság.

Gazdasági egységek a jelenben: Keresztmetozet:

Nemzetgazdaság.

Minket a nyilvános gazdaságok érdekelnek különösen.
Tízgyelművel kell lennünk azonban a magángazdaságokra is.
Egyrészt, mert van számos kérdés, amely mind a kettőre nézve
közös érdekű, pl. a pénz, a kömpelés stb. Érték, ár stb. Másrészt
pedig azért, mert a kettő sok szállal összefügg.

Igy a nyilvános gazdaságok, ha hitelre szorultak, a magángaz-
daságoktól veszik igénybe magángazdasági nyilatkozat aróval kötődő
és azáltal bizonyos függőségekbe kerülhetnek a magángazdaságoktól
viszont az állam, azáltal hogy a jogi szabályozás az egész nemzeti
gazdaság felett az ő kerében van, vagyis az is rethet ki a magán-
gazdaságokra, ő maga kerül mindkivül előnyös helyzetbe a
magángazdaságokkal szemben.

1. Mindazoknak a dolgoknak, amelyek a gazdálkodás tárgyaiként figyelembe jöhetnek, két közös tulajdonságunk van: a hasznosság és a ritkaság.

Hasznosság a dolgoknak az a tulajdonsága, hogy emberi célokra alkalmasak, ezért keressük és becsüljük azokat. Ha a dolgok használhatóságának ez a szubjektív megítélése, ami mindig becslés és értékelést tartalmaz, konkrét és mérhető kifejezést találjon, akkor kell a mérési tulajdonság, a ritkaság.

Ritkaságról beszélünk neuretgazdászai értelemben, valahányszor a rendelkezésre álló javak mennyisége kisebb, mint amekkora a szükséglet azokban. Csak az a viszony kérteti az embereket a céltudatos gazdálkodásra, szabad javakkal nem gazdálkodunk.

Gazdászai érték az a jelentőség, amelyet javoknak abból a szempontból tulajdonítunk, hogy valamely szükséglet kielégítését attól függően tartjuk. Mivel ezt a véleményünket a jövőig használhatóságához mérjük, ezt használhatósági nyújt nekünk. Nagysága mindig attól a haszontól függ, amit

2. Mindent ott, ahol csereforgalom kifejlődik, a javakat abból a szempontból is megítéljük, hogy mennyire használhatóak más oly javak megszerzésére, amelyekre szükségünk van. Ha az a haszon, amelyet a csere útján megszereshető javak nyújt, nagyobb, mint a cserebe adotté, akkor a csere nekünk előnyös. Ez a munkamegosztásos társadalomban általános. A javoknak az a tulajdonsága, hogy más javakért becserezhetők, az az csereérték.

Az a pénzösszeg, amelyet cserében a jószágért kapunk, az ár.
Mivel ez az értékelés nem csak egy egyévre, hanem minden gazdaságra
vagy gazdaságra vonatkozik, ezt nevezzük tárgyi értékeknek is.

A cseréérték szerinti becsülés általános, azaz bizonyos körben, minden
abba tartozóval szemben egyenlőség és mindenben használatos. Ha valaki
a birtokában lévő javak értékét akarja megismerni, azok cseréértékét
fogja megállapítani. Minden gazdasági számadatban, építési vállalatokban,
mint a háztartásokban bevételekkel és kiadásokkal egyaránt
használatos.

Ez az objektív, tárgyi érték érvényes minden gazdasági egyéssel
szemben, de ^{személy} minden egyes személlyel szemben egyenlőségben. Tekintve
tette az a viszonyra, amellyel a cserélő a cseré útján szerzett javakhoz
viszonyban, alanyi, szubjektív cseréérték beszélünk.

A tárgyi cseréérték tehát az a jelentőség, amellyel valamely áru piaci
ára szerint bír, az alanyi cseréérték viszont az a haszon, amelyet a cse-
részon a cserélő felre nézve nem egyenlő. Különböző cseré léte sem
javakról függ. Ha 1000 K-ot lehet venni, akkor ez a hasznosság, az eladó
az 1000 K-t becsülte többre.

Az, hogy valaki vásárolja magát arra, hogy valamely jószág elnyerésé-
ért költsön, vagy munkát végezzen, vagy más jószágot megvásároljon
mind az árak az értéknek az összehasonlításától függ, amelyet felül-
dől, arról, amelyet nyer. Azok az értékre, amelyeket az emberek
a javakról állítottak maguknak, indítják meg azokat a cselekedeteket,

amelyek a termeléshez, az egyes gazdasági egységek köti forgalomba, a cseréhez, adásvételhez, jövedelemképzéshez vezetnek, ezek a képzetek a néző-okai azoknak a komplikált forgalmi mozgásoknak, amelyek együttvéve a nemzetgazdaság éléte áll.

11. §. Az ár.

Az ár a javaknak az a mennyisége, amelyet a csereforgalomban valamely jérégiért kapunk. Az a jérés, amelyet az árért odaadunk, az árú. Hol általános csereforgás, pénz van forgalomban, lassúvalattan, ott ár alatt azt a pénzmenyiséget értjük, amelyet cserében az árért kapunk.

Az árakban tehát a javak cseréértéke jut kifejezésre. Ezért azok árát gyakran egyszerűen, az ár értékének is szokták mondani. Ezt azonban általánosan mondani nem lehet. Ez az ár az árban többnyire kifejezésre jut, de nem mindig. Valamint értéken alul eladunk. Az objektív cseréérték a javaknak az a képe, hogy a forgalomban más javak bizonyos mennyiségét cserérik cserébe, az rendszeren írtve az általános cserekerőt a pénzt, az ár viszont az a mennyiség, amelyet a kerőt esetében tényleg kapunk az árért.

A szabad forgalom elnei nemint megprevezett nemzetgazdaságban a gardálkodás célja is alapja a cseréérték, és ezért az ár a látható szabályozója a gazdasági egységek terékenységének, a termelés terjedelmére és irányára, a készletnek, a keresletre, és a fogyasztás mértékére. Monopolár, versenymar, előállítási ár, határisági ár stb.

{ Altalános eseneeskön.
{ Altalános értékméző.
Kemesi évek. *1800, 1801, 1802, 1803, 1804, 1805, 1806, 1807, 1808, 1809, 1810, 1811, 1812*
Péns gazdasági értelemben.
Törvényes firetési eszkön.
Péns jogi értelemben.
Neuretköri forgalom. Altalános forgalmi eszkön.

4. A pénz feladata tehát a forgalom lehetővé tételé. Ez a szerepe a pénz anyagának értékétől független, ez a szerep maga adja a pénznek az értéket, s a pénzűgy feladata csak az, hogy ez az érték ne változzék a pénzben magában rejlő orrból.

Érte a pénznek azt a szerepét, hogy általános csereeszköz és fizetőeszköz legyen, más tárgyak is betölthetik. Bankjegy, váltó, cserri stb. Sőtünk aronban, hogy ezek mindig az állami hatalammal a pénzűgy alájárva tett értékesítésre, az állami törvényes fizetőeszközre vonatkoznak.

A pénzűgy értékes is lehet. De értéke mégis akkor a bírálomhoz igazodik, hogy mindig névértékben el kell fogadni, és hogy az tényesen értékben, ott a pénz nem számít meg pénz lenni, de elvett értéke állandó. Ezt az ingadozást az állam csak úgy ellenőrizheti különösen a külfölddel szemben, ha a pénzűgy relative állandó belső értéket képvisel. Ez nagyban hozzájárult ahhoz, hogy az államok nagyobb része az aranyvalutára tért át.

5. A pénz lényegéből folyhat fontos következmények. A fő az, hogy adva van egy tárgy, amely önmagában nagyon értéket jelent abstrakte. Érték ez a nagyon gyűjtés, a tárolás eszköze, főleg a ^{stabil} pénzügyi körökben.

Minden a gazdaságban ke- és olyan kilepő javaknak és szolgáltatásoknak a pénzben való leírása a szűrséges alapja minden hasznosításnak, és által pontos gazdasági közhatalom. Ez teszi lehetővé a köztulajdon, hasznos és vesztés pontos kiválasztását és egyúttal a pontos könyvelést is.

Q. ... 37.

6. Az állam a pénzügy szabályozására két irányban járhat be: 1) megállapítja, hogy mi legyen pénz, 2. technikailag a pénzdarabok milyenek legyenek?

Erre olyan ércdarab, amelynek súlyát és finomságát az állam igazolja.

Pénzverési jog. Pénzdarab pénzesség. Hely. forma, Ropis. Q

7. Valuta az a pénz, amelyet az állam korlátlan fiktív joggal ruház fel, és maga is így használ. Ennek kényszerforgalma van. Errel szemben váltópénzt magánfelek csak korlátozott mennyiségben kötelesek elfogadni. Ez nem a valuta anyagából készül, és nincs névértéke. A valuta pénz tehát ^{folyópénz} érme, de nem minden ^{folyópénz} érme valuta pénz. ^{Folyópénz}

8. Van fémváluta és papírváluta. A fémváluta, vagy egyes (arany vagy ezüst) vagy kettős (arany és ezüst) fiktív valuta. Van rá eset, hogy a törvényes valuta a gyakorlatban nem tudja tartani magát. A lényeg az, hogy az állam saját fiktív céljára rendelkezik-e valutával, mert ha nem, az a pénz lesz ténylegesen a törvényes valutát megváltó. Erre az állam saját fiktív céljára táva, amelyben fiktív. Erre az állam saját fiktív céljára táva, amelyben fiktív. Erre az állam saját fiktív céljára táva, amelyben fiktív.

Az országra néve mindig tényleges valuta a döntő.

9. Papírpénz. Sokféle van, pénzdarab is. Lezárt papírpénz az, amely kézen váltható és amelynek korlátlan kényszerforgalma van. A kibocsátó ~~szintén~~ az állam kimondhatja egy papírcédulán, hogy az a törvényes fiktív eszköz, amelyet maga is, még adófiktívül is elfogad. Ez az adófiktív

(no. 2.)

déiis' is az államhittel az alapszi a papirpénznek. inf. - c. r. l. c. v. e.
 9. Bankjegy. Ez valamely banknak önmagára címzett utalványa, amely felmutatónak firtendő, nenderezint kerék össegre szól és kimutat nem bírósít. Ez a bank adássága. Ha a beválthatósága iránti bíralom nem ingadorik, sokáig forgalomban lehet. Akri vele firt, az felcösséjét nem vállal, tehát teljesen pénzjellegűségnyánt szolgálnek. Lok elánye van.

Ribocsátásuk nagy történi, hogy a bank kölcsönt nyújt, s azt bankjegyben firteti ki, s diskont- és a lombardüzlet a legelterjedtebb. Rövid kölcsönök.

A bank bankjegyeit nendes viszonyok közt beváltani köteles. Fedezet sürsejes. A bankszeri federetteb a firtési eskörök mennyiségét nagyon lehet szabotítani. (60-62. l.) Elgertitens pénzreteret. Valuta + bankjegy mennyiség.

10. Államjegy. Ez egyfokkal jobb, mint a papirpénz. A sranálás felső fok. Ez is bírhat asonban kémpre-forgalommal, s akkor elvesseti államadásság jellegét és egyreszi pénz lesz. 1921. XIV. §. c.

12. Ha a ferybank fel van mentve a kémpénzfirtés alól, hogy kémpre-forgalom államjegy van forgalomban, akkor papirvalutája van az országnak. A papirjegy kötere is önállóan átalul.

Ha nem kölcsön, hanem kifirtés alarjában pl. állampénztárol útján kerül a papirpénz forgalomba, az nem folyik vissza, mint a kölcsön, s ezért pénzösség állhat elő ami lenyomja a mar értéket. Erőnt esar bevónás útján csökkenhető a sranunk. Nem elavítottus.

A papirpénz kémpre-folyama a névértéket, tehát a valuta érté.

két jelentű, de idővel a papírpénz részére külön árfolyam alá kerül, amelyeket nagyan befolyásol a papírpénz kibocsátásának módjára és törlésének és a helyföldi pénzes a külföldi pénz értékeihez való viszonya.

Agio, disagio.

13. Pénzpótlók.

váltó.

Csekk.

Giro.

Clearing.

14. A pénzkiméltő forgalom előnyei. Különösen fontosnak tartják azt az állást, ha a maga nagy pénzforgalmával a bankok pénztámszerébe bekapcsolódik.

15. Pénzsűrűséglet. Ez kettőt jelent: 1. sűrűséglet firetői eszközökben általában, 2. sűrűséglet valutapénzben. Ez utóbbira nagy befolyással van az, hogy pénzpótlók mennyire használtatnak, még pedig azért, mert a pénzpótlók csökkenik a valutapénz sűrűséglet mennyiségét viszont növeli azért, hogy fedezet kell a bankokban a pénzpótlók sűrűséglet esetén való beváltására.

Bankkoncentráció mellett azonban a kisebb bankok aránylag fejybanknál való követeléssel fedelik magukat. Angliában ez a pénzkövetése bankoknak 10 milliárd márká, míg az ország aranykészlete 2,4 milliárd k. Viszont ezekben az pénzkövetéseknél segítőségével évente 30 milliárd k. elváltatást bonyolítanak le.

Clearing.

Egy napon (1922. november 11-én) a kamak firetvi:

A B-nek	1000 K-t.
B C "	51.000
B D "	3.000
C D "	500
C E "	48.000
C F "	2.300
D E "	3.600
E B "	49.000
E A "	2.000
E F "	600
F B "	3.000
F D "	800
165.000K	

Aktív száldója van

A-nak	1000 K
D "	700 "
E "	200 "
1900 K	

Az aktív száldók kiegyenlítése négett firet:

B-A-nak	1000 K-t
C-D "	700 K-t
C-E "	100 K-t
F-E "	100 K-t.

Tehát a serei firet's 1900 K kémpérs felhasználásaival annyit dégett, mint a serei firet's 165.000K-val.

20 millió L egy nap. 1600 g arany, 25.000 g ezüst.

A mérlege:

Tart.	B	Kör
		1000
	2000 £	
		1000K

B mérlege

T.		K
	1000 A	
	C	51.000
	D	3000
	49.000 E	
	3000 F	
		54.000
53.000		

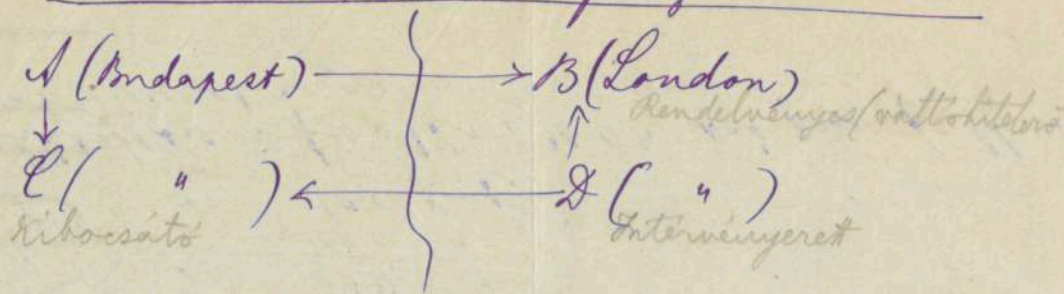
Egyenleg 1000

Passzív száldója van:

B-nek	1000K
F-nek	100K
G-nek	800 "
1900K	

Váltó a newrethőri forgalomban.

Kiegészítés (Kompenzáció)
Átvás (Giro)
Leszámlás (Clearing)

Leírta: 1908. LVIII.

Váltó: 1876. XXVII.

A készpénz-készlet tehát a pénzpótlóhoz képest aránylag kis szerepet játszik. Ha sok árut nem pénzzel, hanem bankkövetelés átutalásával fizetnek, pl. csekk útján, amit az eladó nyílt továbbad pl. magának fizetésére, úgy hogy tulajdonképpen árut nem pénzzel, hanem árut adnak.

A nemzetgazdaság pénzsűrűsége tekintetében tehát különbözik a szerint, hogy a pénzpótlók eljárása mennyire szervezett és azt mennyire használják ki? Tűz a bankok pénztartalékainak nagyságától és az egyes gazdasági egységek pénztári készleteitől.

Jegybankok arányfedezete törvényesen szabályozva szokott lenni, a bankkövetelések fedezetére azonban rendszeren csak fedezetartételek alapítottak lenni, valószínűség szerint. Minél centralizáltabb a pénzszerzés, annál nagyobb a szerepe a jegybank készpénz-készletének.

Ha minden gazdasági banknál tartaná a készpénzt, akkor a készpénz-készlet csak a napi pénzforgalomra kellene, míg a többi fizetéseket könnyűen időpontok, amelyekben a szokottnál nagyobb a pénzsűrűség, különösen ősszel, ezt a nagyobb sűrűséget bankjeggyapornival lehet elszüntetni, de egyúttal pénzkészletet is kell felhasználni. Ebből is következtethetünk, hogy a pénzsűrűség nagysága a pénzforgalom elosztva, annál kevesebb pénzzel lehet fizetni, elnézve több fizetést

A pénzsűrűség tekintetében a pénzfelhasználási módjai is jelentősen más üzleti célokra kell. Az elsősorban a háttartások napi bevasárlásaira, sűrűrekes pénzforgalomról van szó. Az oráttal lerötöttség, amely általában

sz. fizetéseire

az aranytermelés nagyságától és az aranynak ipari célokra való felhasználásától függ.

Az egyes államok azonban nemcsak a termelésre, sőt a kereskedelemben, hanem más államtól is szerzik be aranyukat. A monarchia 1893 és 1895-ben aranykölesönt vett külföldről. A 364 millió K aranyból 126 millió dollár, 81 millió pedig márka volt. Ez a kölesön útján való aranybeszerés azonban csak kivétel, valuta- és pénzügyi válságok előfordulni. A normális mód a külkereskedelmi forgalom révén alakul ki. Ezt jelenti az alábbi államok más államokkal szemben fennálló követeléseinek tartóssági viszonyait, tekintettel az egyoldalú ártóhatásokra is, pl. kölesönök, utarások stb. (Külső kereskedelem, jövedelmek.)

13. §. A hitel.

1. Nincs olyan fogalom, amelyben az egyik teljesítés halasztása mindig elkerülhető volna. Technikailag is így van. Pl. munkák elvégzése, vagy az egyik teljesített szolgáltatás miatt (dolg, fizetés, vagy munka) a másiktól viszonylagos állatás kívánhat. Ez a viszony két, vagy több ember közt a hitel. Ez tehát elsősorban pénzügyi viszony. A hitel a hitellel jelentékeny szerepet játszik. De vannak olyanok, amelyek alapjai is pl. rálag, kereslet, néha csak változó, vagy befolyás az adott vállalatára.

Hitel minden fejlődési fokon van. A természet cseregazdaságban is a kölesönök legalább is viselkedni adni. A hitel nagy gazdasági jelentősége.

azonban csak a pénzgardaság korában fejlődött ki, mert így könnyebbé vált a hitelnyújtás és a hitel visszafizetés is. Ezt hitelgardasági korának szokás nevezni, de ez nem önálló 3. fejlődési fok, hanem csak egy a pénzgardaságra támaszkodó mód.

Ahol pénz a tárgya a hitelnyújtásnak, ott két módon jelentkezik: mint kölcsön, vagy mint alkalaertott fizetés.

A hitelügy kifejlődése és a nemretgardaságra való hatása kétféle irányú: 1) a hitel lehetővé teszi jószágok átruházását pénz nélkül, tehát nyomán a szerepet tölti be, mint a pénz; 2) a tőke átruházást lehetővé teszi pénz útján, vagy még többször egyszerre a pénzre való igény, a tőke feletti rendelkezési jog átruházásával. Erőttal a gardasági eszköz részére nem az a tőke irányszó, amellyel bír, hanem amely felett rendelkezni tud.

A hitel legteljesebb esete az, hogy pl. a termelő a nyersanyagot, gépet stb. kénytelen saját tőkéjéből fizetni, de a termék árát a nevőtől, pl. nagykereskedőtől nem aránál kapja meg, az viszont szintén csak hitelbe adhat el, míg a fogyasztótól az árát meg nem kapja. Ez a nyersanyagtermelőtől a fogyasztóig viszonyt az üzletembereket számos adósi és hitelési viszonyba hozza, amelyek közt is, amely nagy ártételek árának kiegyenlítését kéri részben pénzzel.

Erőtt az idegen tőke átruházásáért a hitel útján árat kell fizetni. Ez az Kamat.

2. A hitelnek többféle faja van:

1. Az adós személye szerint kőn-és magánhitel. A közigazgatás testületétől hiteltörvényi körül különös jelentőséggel bírnak az állam hitelei, különleges természetűeknél fogva. A magánhitelek viszont vagy egyes személyek, vagy társas gazdasági egységek adósságai.

2. A hitel időtartama szerint: a) rövid és hosszú lejáratú hitel, b) határozott és határozatlan időre adott hitel, az utóbbi c) felmondható és fel nem mondható hitel. Az államhitel fel nem mondható járadék adósság sokkott lenni.

3. A biztosíték szerint személyi és dologi hitel. Ez utóbbi d) kéri zálog, b) iráskeli biztosítás, c) jelzálogáttal biztosítva.

4. A hitelrejt javak felhasználása szerint fogyasztási és termelő célra felvett hitel. Fogyasztási hitelt nagy mértékben az állam sokkott improduktív célokra (deficit, hadifelhelyelés céljára) felvenni.

14. §. A bankok.

1. Hiteltörvényszak számos alakban fordul elő az életben: a szerződés, eszköz, használati tárgy kölcsönadásától jelentékeny tőkék kölcsönadásaig. Az előbbi kölcsönadás egyszerű esetében amely különös szerződést sem igényel, a záloghiánytól eltekintve. Ilyen szerződés ott sem kell meg, ahol a hiteltörvényszak a termelési processzus egyszerű következménye. Pl. a termelők egyúttal rövid vagy a nagy- és kiskereskedőkkel szemben, hosszabb- rövidlebb időre, sőt a fogyasztókkal szemben, akár pl. minden év végén

firetnek. Ennek a rendszernek igen nagy a gazdasági jelentősége,
 de a veszedelme is, mert az egész hiteleroi láncolatnak firető-
 képessége a sok, egyrészesen át sem tekinthető gazdasági alany
 firető képességétől függ. Ez különösen veszedelmes fagyabító,
 és termelőket közt, mindkét félre, ha áttalánossá lesz, de ter-
 melők közt egymással szemben nem kerülhető el. A hitel-
 nyújtás ezen alapja rendszerének gazdasági jelentősége sok
 tekintetben függ a formától, amelyben a hitelnyújtás történik,
 t. i. egyrészen a közhelyekben való megterhelés útján, vagy válto-
 ellenében. A változás nemcsak a behajtást könnyíti meg, hanem
 azt is lehetővé teszi, hogy a hitelero leszámitoltatás útján bir-
 mikor a pénzühöz jusson.

2. A hitelnyújtás önálló szervezete akkor kérdődik, a-
 mikor a hitelnyújtásból kereset, megélhetési forrás lesz. Ennek
 az alapja ehhez két dolog kell: a hitelero pénzühöz tökéletesen annak
 áttalánosan használható alarjában, pénzben, a hitelt kereső
 pénzühöz pedig szűkebb pénzre, vagy anyagokra, amelyek a pénz út-
 ján bevezethetők. Csak a kifejlett pénzgazdasági hiteligenye, amely
 ezen a fireten és tökéletesen alapul, idéri elő, külön hitel-
 közzétett szervek létesülését. Ezek eleinte a pénzkölcsönző és
a bankok.

A pénzkölcsönző a kérdetleges hitel szervezete idején játszott
 szerepet, de mivel maga is kereskedő, vagy üzletelő volt, gyakran
 túlságosan bikaállta a hitelre szoruló helyzetét és irrasorás
 lett.

A bankör egy személy alakjában, egyéni vállalat alakjában
tölti be azt a szerepet, amelyet társas vállalat alakjában a
bankok, számuk nem nagy.

Később az egyének helyére különböző szervezetek léptek. Ezek
formái igen változatosak, közös tulajdonságuk, hogy feladatuk:
harmadik személyek tőkéjét bizonyos formák közt összegyűjtés,
hogy azt a tőkét arután hitelnyújtásra használják, sőtval hogy
maguk^{ra} hitelt egyének igénybe szent, hogy hitelt nyújthassanak
Természetes, hogy arra törekednek, hogy többet keressenek, mint amenny
nyújt a hitelt ők igénybe vehetik. Ezeket az intézményeket szokás
bankoknak nevezni. Vagy községi testületek állítják fel őket, vagy
egyesek, különböző keresk. társaságok formájában. (R. t., török
keret stb.)

A bankok eredetileg pénz-, hitel- és értékpapír (nérvény, állami
adósság, váltó stb.) kereskedők. Összegyűjtik a tulajdonosa által
az irleti életből származó fizetések, úgy, hogy ma a hitelnyújtás körpontjai is
Ez őket továbbítte az egyéni hitelnyújtásnál, illetve elszámolások főhelyei.
Közlekedési és kereskedelmi vállalatok alapításában is vezető szerepet
is névtüzesnek. Errel azonban befolyásunk is annyira megnöveked-
de, hogy a termelés, forgalom és kereskedés terén vezető szerepet
játszának. De nem mindegyik fejlődik ide. Hogy az egyes intézeteket
megkülönböztetni és megérteni tudjunk, meg kell ismerünk a bank-
ügyleteket.

3. A tulajdonképesi bankügyleteket aktivákra és passzivákra
névadás

Passivak.

sroka's osatani. Aktivak azok, amelyekkel a bank maga nem hitelt igénybe, aktivak azok, amelyeknél hitelt nyújt.

A. A fontosabb passiv nyilv. 1, A letétügylet. A letét a bank tulajdonába megy át, s az aral szabadon rendelkezhetik. A letető a letét összegeig a banktól fireteseret kívánhat értékes után. Az értékes többnyire cserr útján történik. A letétel vagy meztel utalbi egyenlő a letető pénztárának meretésevel. Ezen alapul a giro és clearing rendszer is. A bank ily módon oly nagy összeget aronnal firethet kamatot. 2, Bankjegykibocsátás. Ezzel már kamatot kapnak. Tehát nagyanyig szolgálhat, a hitel útján igénybe vett pénzek. 3, Záloglevelek és kötelevények kibocsátása. Mindkettő a bank kötelevényei, amelyeket nem tettes szerintti időben hanem szabályosán törlesztési terv útján szerint névértékben foet váltanak be. A záloglevél mindig jelzáloggal van fedve, az obligációk rendszerint valamely vállalat jóvedelmére, vagy tölté által. 4, Megőrzési üzlet. Értékpapírok letétbe helyerése, kereslet vagy safe -ben eltarva.

B. Az aktiv nyilv. 1, Eszámlitalári üzlet váltók - nál ^{nyit} többnyire, amelyek letrejtő nyilv. alapulnak. Az al- iók megbízhatóságának és a váltó letrejtővete elbírálásán kü- lön cezorok vannak. A jegybankok ~~es~~ eskomplisára különösen szigorú szabályok vannak. 2. Kérvázlag (Lombard) üzlet. Érték

papírra, árura, gabonára $\frac{1}{2}$, $\frac{2}{3}$, $\frac{3}{4}$ értékig kölcsönt adnak, a tulajdonos nem váltóik, viszont a repart-írlet eladás, tulajdonátörvény, visszavásárlás kikötésével. 3) Folyószámlaírlet Állandó írletfeleknek, akiknek értékpapír vagy más letét van, és pénzüket a bank kereli rövidebb időre akkor is teljesít a bank kifívietést, ha momentán nincs is fedezetük. Erőltet kölcsönt nyújt. 4) Lezálogírlet. Ennek ingatlannak szolgálhat fedezetül, amelyekre a hiteltelő telekönyvben feljegyzett zálogjogot szerez. Ez mindig használatban kölcsön. Erőlt megfelelő használatban passzív írlettel szerezheti csak meg a bank is a a szűkebb ösreget. Ez a záloglevél kibocsátás.

C. Erekben a rendszeres hitelírleteken kívül vannak a rendszeres: 1) Devizaírlet. Külföldi váltókkal való kereskedelem. 2) Inkassóírlet. 3) Pénzváltás (idegen valuta vásárlása) 4) Értékemisszióírlet. Ez jelenti nyilván kibocsátandó nérványok, kötelezettségek névének növekedésének kifizetése. Gyakran már a vállalatok alapításában résztvesznek, és a pénzt csak a vállalat megindulása után, vagy akkor sem vonják ki, ha a vállalat veretése, nérványára befolyást gyakoroljanak. Ezek az írletek verettek a bankokat az egyszerű hitelkölcsönözéstől nyervek, sőt valamely ország gazdasági kalamának a tökély helyezés, hitelnyújtás nyújt a külföldre való kiterjesztését is illy módon teszik lehetővé.

4. A bankok fajai és hatásainak. Az aktív- és passzív ígyletek közt szoros összefüggés van. Ezek tipikus kombinációi szerint

lehet a bankok több-faját megkülönböztetni. Így: Letétbankok, jelzálogbankok, jegybankok, alapítóbankok. Az irletüknek számvitelválasztása azonban esak részben sirenül. Erént helyesebb a bankokat az általános gazdasáspolitikai céljuk szerint megkülönböztetni. Ez a cél vagy általános gazdasági érdekek, vagy bizonyos különleges érdekek szolgálata lehet.

1) Közérdekű hitelintézetek: Ezeknél a nyeresékedés szempontja háttérbe szorul. Takarékpénvtárak, zálogházak, kövvaktárak, főleg a jegybank. 2) Szövethetereti alapon szervezett hitelintézetek. 3) Szászmi, iparbankok, stb. Ezek köré tartoznak az n. n. nagybankok, amelyek a jegybankkal együtt ma az egész nemzetgazdaságra (termelés, kereskedelem) és a külfölddel való kapcsolaton a legnagyobb döntő befolyást gyakorolják. Ford. 1) CbH 2) 3) M -

5. A bankok feladata tehát három: 1) Egyremsítik a nemzetgazdaság piartési eljárásait pénzügyi megfontolásokkal és szabályozzák a pénzforgalmat; 2) összegyűjtik az egyes gazdaságok által fel nem használt pénzügyi erőket, pénztárkezeléssel vagy az elhelyezést kereső tőkéket, és azokat hitelnyújtásra használnak; 3) ezzel a tőkékkel és azokat hitelnyújtásra hasznolják is bonyolítanak le, így közkölcsönöket, államkölcsönöket vesznek át, helyezniük el, vagy alapítósokat eszörösbnek, hogy az új vállalatokat nyereséggel adhassák tovább.

Az államháztartás szempontjából az 1. és 3. alatti különösen fontos.

6. Az állami háztartás vitelének szempontjából mind a három tevékenység

sége a bankoknak jelentőséggel bír. Erőnt az állam különböző módokon gyakorol befolyást a bankokra. Ez a bankpolitikájának lényege.

1. Először is igen jelentékeny módja az állami befolyásnak az állami pénztáncsoportnak valamely hitelintérettel való összekapcsolása. Ez legteljesebb mértékben Angliában van látható. Itt az állam összes bevételeit és kiadásait a Bank of England látja el.

Nálunk a postatakarékpénztárt használja az állam különböző befizetések és kifizetések lebonyolítására.

Ez egyúttal az állami hitelpapírok forgalmára is befolyást gyakorol. És D.M.B. görög.

2. A 2. és 3. alatti banktevékenység odáig terjed, hogy a törvényekről, a bankok gondolkodnak a felelős helyett, mincs más olyan magánügyszerűségi alany, amehynek a befolyása oly messzire terjedne, mint a bankoké — így hogy a nagybankok valószínű gazdasági politikát írhatnak, amely lehet az állami közgazdasági politikától eltérő, sőt azral ellentétes is.

Erőnt az államnak a bankok tevékenységébe való beavatkozását sürgettek. Ennek egy módja meglévő a jegybank útján. Tudjuk, hogy ez nemcsak győzeletereidre útján, hanem valuta és deviza politikáján útján gyakorol befolyást a nemzetgazdaságra.

A másik lehetőséget megteremtette magának a magyar állam az beavatkozásra a Dirintéti Központ útján leterítése által.

1920. XXXVII. t. c. a Pénzüntéreti Körpontokról, (1916. XIV. t. c.) 45/b

Célja: a Magyarország területén működő pénzüntéreték és ezek né-
ven a közgazdasági érdekeinek, másrészt az állam pénzünté- és hitel-
ügyi érdekeinek ápolása és előmozdítása, valamint a p. m. megbi-
rása alapján közeledekü vállalkozásokban való részvétel.

E végből:

Taszok 561. Magyar 1334

- 1) tagjainál felülvizsgálatot tart, általában figyelemmel kíséri a
hazai pénzüntéreték üzlet- és ügyvitelét.
- 2) közzeműködik abban, hogy a pénzüntéret egészsejese fejlődése érdeké-
ben a pénzüntéreték ügyvitelének és ügykezelésének a lehető legjobb
módozatát, továbbá, hogy a pénzüntéreték ügyvitelében
a közgazdasági érdekek megfelelő elvek érvényesülésének.
- 3) tagjainak olyankor, mikor hitelszükségletüknek a rendszeres hitelfor-
rások útján való kielégítése nehézségekbe ütközik, hitelt nyújthat.
- 4) közzeműködik pénzüntéreték szánálatában, vagy felszámolásában,
letételek kielégítésében és ellátja az állam adósságokkal kapcsola-
tos arakat a tennivalókat, amelyekkel a p. m. megbíra.
- 5) a p. m. megbírából népszerű az állami egyetemeség tárgyát al-
kötő és más állami bevételeket kérését.
- 6) a p. m. megbírából résztvehet közhasznú és közérdekü vállal-
kozásokban.
- 7) vállalatok, testületek és magánosok megkeresése alapján el-
vállalhatja részükre a revüit. Felszámolóként működhet is.
- 8) felülvizsgálja jövedelmük, államsegélyt élvező egyesületek, inté-
zetek és alapok pénzüntéret ügykezelését, könyvitelét, gazdálkodását.

A számvitel fogalma.

Vagyon a valamely gazdasági alanyt joggal megillető anyagi javak és jogosítványok összege.

A vagyon 3 alakban léphet fel: anyagi javak, pénzes, jogosítványok. Ez utóbbiak értékpiacra alakításuk alapján szoktak fellelenni (részevény, aláírási jog, kötelezvény.)

Eselővő vagyon: a gazdasági céljára szolgáló összes gazdasági javak és is jogos követelések.

Társasági vagyon: tartozások, adósságok.

Tiszta vagyon.

Könyvvitel (számvitel) alatt a gazdasági alany vagyoni állását, valamint az ebben a vagyonban beálló összes változásoknak meghatározását, szabályok szerint és megállapított formában rögzített pontosságos rendszeres feljegyzését, elszámolását értjük.

A könyvvitel különösen fontos mindazokban a gazdasági szervezetekben, amelyekben: 1. a vagyon a termelés és gazdasági működésük folyamatos és mélyebbreható változásainak megfigyelésére szolgál, 2. ahol ellenőrzési szempontból fontos. Ellenőrzés.

A könyvvitel célja: 1. Teledéstől megőrzni. Hitelességetek. Valódiság igazolása. 2. Áttekintés. 3. Eredmény megállapítás. 4. Ellenőrzés.

Evégből a könyvvitel: 1. meghatározza a vagyon állományát és egyenváltozásokat körben. 2. Pontosan elszámolja a változásokat a vagyon állományát és értékét a számadások helyességét. 4. végén és ezzel az eredményt.

A könyvvitel tárgya tehát a gondalkodó alany vagyona.
Egyik alapja az ökreerő gondalkodásnak a kerelődő vagyon
teljes ismerete.

Ámadási idősorok.
Celtár.

Napló, Könyv. Erek részekre osztanak pl. karvontkint *Alapkönyv*
Követ. Hasáb. Ámadási: az egyenlő vagyonsorok összerögzítésén.
Eredmény kimutatás. Társ.

Mérleg, Kimutatás a Celtár alapján. Baloldal: aktív vagyon, jobb: passzív
Megjegyzés.

Két rendszer: kereskedelmi és kincstári.
Kereskedelmi könyvvitelnek két módja: az egyszerű és a kettős.

Az egyszerű könyvvitel feljegyzései és elszámolásai az aktív
és passzív vagyon egyes csoportjaira terjednek ki a gondalkodó
eredményét és a számviteli módok önállóan nem állapítja
meg.

A kettős, vagy rendszeres számvitel elszámolásai felölelik az ak-
tív és passzív, valamint a tiszta vagyonban reghemertő összes váltó-
sámkák elszámolását kivül a kettős könyvvitel a gondalkodó
eredményét is önállóan állapítja meg.

Ezt egyszerű könyvvitel főleg ott alkalmazható, ahol az ívlet kevés
ágszeratra terjed ki a fogalom körletőbb és ahol a személyesen kö-
nyvűködő ívlettelajdonos az ívlet eredményét csak általában meg-
pedig összes részleteiben kívánja ismerni.

Mindenkor a gazdaság céljai és szükségletei döntik el az

csak a vagyon egyes alkoto részeiben keállott váltórisokat mutatja ki

Az egyszerű könyvvitel.

Az irletesemények az üzletek kétfelék: csereügylet és hitelügylet.
Az egyszerű könyvvitel elszámolása háromas:

1. a pénztár kiadásai,
2. a csere- és hitelügylet elszámolása,
3. a reális és ideális árak elszámolása.

I. A kézférelszámolás a pénztár ^{naplóban} ~~naplóban~~ történik. Napló.
Külön hasát a kiadásokra és a bevételre.

Egy-egy bejegyzést tételnek nevezünk. Naplótétel, könyvelési tétel.
Pénztári okmányok, bizonylatok.
Lezárás. Egyenleg. Pénztárkérslet.

II. A csere- és hitelügyletek elszámolása. A csereügyletek az üzleti
szakorlatban technikai okokból többnyire rövid hitelügyletek,
erőtt együtt kerülnek elszámolásra. Elszámolásuk kétfeléképen
megy nézve: 1. idősoros, 2. számlasoros rendszerben.

A naplóba beírjuk a csere- és hitelügyleteket. Bal hasáb a vagyon
növekedésé, jobbhasáb a vagyoncsökkenésé. Hitelügyletnél
különösen fontos.

Számla (Konto) a vagyon egyes alkotórészeiben beálló egynemű
vagyonváltások könnyen áttekinthető alakban való elszámolása.

A pénztárnapló és napló alapján készül.
A számlának rendszeresen két oldala van. A két oldalon lévő össze-
gek vagy egyenlők, vagy nem. Ha igen, akkor a számla kiegyenlítettik.
Ha nem, akkor a különbség az egyenleg. Ha a tartóik oldal nagyobb.

akkor tartorik egyenleg van, ha a követel oldel nagyobb, követeleg
A főkönyvet rendszeren az üzletév végén rájuk. A naplót havonta
kint.

III. Az árak és értékpapirok elszámolása.

Fakturakönyvek és skontók.

1. Időrendi elszámolás a beérkezt és kiadott fakturák könyvekben.
2. Trámlasoros a skontók, vagy árn könyvekben.
Váltak, írnek, árak skontója.

A vagyon tényleges állományát és értékét persze az egyseren
könyvitel elszámolásai alapján megállapítani nem tudjuk. Hogy
a vagyon, amelyet a könyvek kimutatnak, tényleg megvan-e, azt a
feltárási mutatja meg. A feltár: 1) vagyon felvétele, 2) értékelés (becslés)
Tisztavagyon meghatározása.

Üzleti eredmény kiszámítása

Az egyseren könyvitelben tehát a tisztavagyon elszámolása
hiányzik.

Pelda az egyszerű könyvvitelre.

Jan 1.	Készletet nyitók	5000 K	Készpénzzel	5000 K (1.)
Jan 4.	Veszek Kovács Jánostól	1200g p. svenet	à 3.60K	4320 K (1.)
Jan 5.	Hitelbe veszek Vas Páltól	1000g m. svenet	à 1.80K	1.800 K (2.)
" 10.	Eladok	1.100 g p. svenet	à 4.40K	4.840 K (1.)
" 17.	"	950 g m. svenet	à 3K	2.850 K (1.)
" 25.	Vas Pálnak fizetek tartozásomból			1.000 K (1.)
" 31.	Üzleti költéseim			620 K (1.)

1. Péntári napló

19. január hó.

Év.	Nap.	Leírás	Dr	Bemtel	Kiadás
1	1	Készpénz		5.000	
2	4	Veszek 1200g p. svenet	3.60		4.320
3	10	Eladok 1100g "	4.40	4.840	
4	17	" 950g m. "	3.-	2.850	
5	25	Vas Pálnak fizetek			1.000
6	31	Üzleti költésjei			620
	31	Készpénz kérslet		12.690	5.940
					6.750
			12.690	12.690	

H. Lakókönyv.

F.		K.	
~~Péntári számla~~			
~~Készletet 5000~~			
T. Vas Pál, Kelyhen			
Fizetéseim	1000-	Készlet 1000g	1.800-
Egyenlegem	800		
	1800		1.800

2. Napló.

Nap.	Leírás	Dr	Követel	Követel
5	Vas Pál követel 1000g m. svenet	1.80		1.800
4	1200g p. svenet vétel	3.60	4.320	
10	1000g m. " eladás	1.80	1.800	
17	950g m. " " eladás	4.40	4.840	
	3.-	2.850	2.850	
		8.40	8.140	

Aktívum

Letlár. Jan. 31.

Készpénz	6.750
P. svenet 100g	360
M. svenet 50g	90
	7.200
Passzívum	800
Tízstár vagyon	6.400 jan. 31.
"	5.000 jan. 1.
Magánérf	1.400 K

Stansadalom.

Togalom. $M_1, M_2, \dots, M_n$
- a cél / $A, B, C, \dots, Z$
- $M_1, M_2, \dots, M_n$

A. $M_1, M_2, \dots, M_n$
- $M_1, M_2, \dots, M_n$

II. $M_1, M_2, \dots, M_n$
- $M_1, M_2, \dots, M_n$
szereplő szabályok.

III. $M_1, M_2, \dots, M_n$
- $M_1, M_2, \dots, M_n$
különös és általános szabályok

IV. Autonom és heteronom szabályok.

V. Konvencionális szabályok, szokás, divat.

VI. Szokás $M_1, M_2, \dots, M_n$
- $M_1, M_2, \dots, M_n$
divat, $M_1, M_2, \dots, M_n$
Individuális szabályok, $M_1, M_2, \dots, M_n$

VII. Nem irányadó szabályok, Irányadó szabályok

VIII. Szabály empirikus $M_1, M_2, \dots, M_n$ $M_1, M_2, \dots, M_n$ szabály, amely irányadó,
és amely heteronom, külső forrásból származik, még pedig az n.m.
legfőbb hatalamtól bírnyas adat társadalomban.

B. Mi a legfőbb hatalom? $M_1, M_2, \dots, M_n$
- $M_1, M_2, \dots, M_n$

I. 15. §. A társadalom fogalma.

Láttuk a gazdaság fogalmát és szerűetét. Tudjuk, hogy a gazdaság társadalmi jelenség. Többör volt szó az államról is. Leleztük, hogy az államnak gazdasági rendjét a rajnk végeredményben tanulmányozni, s viszont lépten-nyomon találkoztunk a gazdaság ismerte-tesébe is az állammal.

Az államról annyit tudunk, hogy az is emberek alkotják, hogy tehát az is társadalmi alakulat. Lássuk már most közelebről. Mindennek előtt tudunk kell, mi a társadalom, és hogy annak milyen alakja vannak.

Társadalom alatt mindenki az embereknek bizonyos sokaságát érti. De vajjon, ahol megran ez a kellek, bevélnék-e mindig társadalomról? Nem. Néveri, senki társadalomnak. Nemcsak a térbeli együtés mellett is néveri az az emberek sokaság egymással kölcsönhatásban álljon, együtt működjenek bizonyos célra. Egy közös cél által összfűzött emberek sokaság, amely erre a célra csak a subtratum.

De akkor, hogy az emberek együtt működjenek, akkor kell az is, hogy bizonyos szabályokat megtartsanak. Abszolúte minden szabály nélkül lehetetlen az együtt-működés. A társadalom tehát olyan emberi sokaság, amely nemcsak bizonyos minő szabályok követéséből áll elő bizonyos társadalom, akkor képest a társadalomnak különböző némei fognak előállni.

Hajcsak arra a szabályra gondolok, amely a nyelvben nyers kifejezést, az egy nyelvet beszélő emberek nyelvi társasága lesz. Vagy bizonyos vallási szabályok követése által előáll az egyház, mint külön társadalmi alakulat, vagy vegyünk egy együletet. Annak speciális szabályai szolgálhatnak összerfűző kapcsolatok. Könnyű lesz már most akár milyen társadalmi együttműködést megérteni. Akkor is van szabály, ha az nincs kifejezetten megfogva, hanem megállapodunk valamilyen, esetleg csak ténylegben kifejezve. De vissza nyúlhat esetleg évszázadokra is. Így nemzetek, egyházak, államok. Az állam is csak egy válfaja az ilyen értelemben vett társadalomnak.

46. §. Az állam fogalma.

Az állam tehát társas alakulat: emberek alkotják.
Territória is van.

Írt mondtuk aronban, hogy a társadalom alapjául szolgáló szabályok különbözősége teszi a társadalom különbözőségét. Laggal kénderrük ezek a szabályok jogszabályok. ^{követése} ~~alkotás~~ Az állam tehát olyan társadalom, amely egy bizonyos jogrendszerrel a követése által áll elő.

Jogrendszer azoknak a szabályoknak az összessége, amelyek egy társadalom legfelsőbb hatalmától származnak. Így is állam tehát együtt járunk. Nem hogy az államban az a hatalmi viszony, amely minden emberi akaratát, viselkedését, s legfelsőbb hatalom az, amely valakinek tud. Valakinek pedig annyit tesz, mint valakinek saját akaratát más akaratára feltétel nélkül rákényszeríteni, azt más akaratával szemben feltétel nélkül és mindig kényszerítéssel tudni.

Ilyen hatalma pedig csak az államnak van. Az államtalalom az egyedüli eredeti, semmiféle más hatalomtól nem származtatható saját jogán törvényszerű hatalom. Vannak még hatalmi viszonyok az államon belül is, azok azonban mind csak magától az államtól származnak.

Beszélnünk kell még az állam céljáról. Csak az embereknek vannak céljaik. Az állami működésnek fő célja az egész nemzet és tagjai fejlődésének előmozdítása. A vezető gondolat az, hogy az egész népet érdeklő közérdekek kielégítésének törvényszerű megvalósítását, ha az egyeséges vezetőre szorul, az államnak kell átvennie, amely a legnagyobb hatalmi eszközökkel felruházott szociális faktor.

Ma napra úgy ítéljük az állam minden tényezőjének életképes és fontosnak. Az integritás vonatkozásban a területre, a népruvaradás, az incidens a határosságra, a bolsevizmus pedig azért nem volt jelentős a magyar államnak, mert nem volt törvényes a legfőbb hatalma.

MAGYAR KIRÁLYI

Kérdés már most, hogy a jogrendnek az állam is alá van-e vetve? és legyen
legyen lehetséges? Hogyan kell intézünk azt, hogy az állam nevesen
társadalmi alarulat, hanem jogi intézmény is?
A választ csak így találjuk meg, ha a jog periholoziai alappjaira meggint
vissza.

Az a meggyőződésnek alappja, hogy valamely állapot normális, pra-
bályozott, az embernek bizonyos periholoziai magatartásában van,
amelyet a tényleges eseményekkel szemben tanúsít. Az ember azt, ami
rövidtette van, amit mindig lát, tesz, összehasonlítás alapján veszi
A törvényes, hogy a ténylegeset szabályozzunk, helyesnek tekintse, a
gyermeknél nagyon feltűnő. (Dívat)

A ténylegesnek a szabályozásról való viszonya még feltűnőbb a jog mellett
ésénél. A jog rendszerben minden népeél csak tényleges gyakorlat. Az
állandó gyakorlatból származik az a vélemény, hogy a gyakorlat szabály-
ozott és ezzel a szabály a rövidtében kötetelővé, jogszabállyá lesz.
És a magyarázata a szociális jog kialakulásának is.

És a gondolatmenet adja meg a választ fenti kérdésekre is, lehetséges-e,
hogy az állam számára is legyen jog, van-e közig?

Az államot alarulásának, meglevők megszüntetésének vagy átalarulásának
ora rendszerint nyílt erőszak a legkülönbözőbb formában. Szabó, for-
radalom, államcsíny.

Az előző mindenütt csak tényleges államhatalomnak jogi hatalomnak való
átalarulása mindig így történik, hogy az emberek megszerzik, beletö-
ródnek, a tényleges normálságot tartják, így veszik, hogy annak így is
kell lennie, amint van. Tehát tisztán belsőleg, az embernek lelkében fo-
lyik le ez a folyamat. Így az is megérthető, hogy egy későbbi időpontban
megaly igazságtalannak tartott hatalom megvonása valamely társadalmi
alarulathoz, mint pl. ma a függő társadalmi osztályok korszakainak
az uralkodó osztályok által jogszabállyal, jogszabályok török fel nevesen abban
az értelemben, hogy az hatalom alapjait, hanem abban is, hogy az alávetett
elismertik.

A jog fogalmának teljessége még megkívánja, hogy ehhez a meggyőződésről
elárulásához még hozzájáruljon a garancia.

Van azonban a jog reprodukciójának és fejlődésének még egy eleme.
A társadalomban száradatlan mozgás és átalakulás folyik, amittől nem ment
az sem, amit szabályszerszínnek tartanak. A társadalmi átalakulásával
jár a törvény is a jogrend megfelelő megújítására és átalakítására. Az or-
szágban levő jogok azonban felállítanak egy ideálisnak mondott jogrend-
szert, amely magában foglalja a megvalósulásra törekvő aspirációt is.
Ez az újabb forradalmat mind az n. n. természetjog alapján állították fel
követeléseket. A természetjog lényegileg nem más, mint az országra röve-
telés.
társadalmi szabályok a jogalkotó természetjog szerint felállítanak.

Háború
vértől
országokban
forradalom

A szocialista mozgalom követelményei: jog az emberi megilletéshez, a
munkához, szótöréshez, a teljes munkarendhez stb.
A törvény valamely a tényleges jogrend felett álló ideálisnak
képzelt jogállapot elérésére kötelességgel mindig határozó tényező
lesz a jogalkotásban.

Két perichalagiai tényező alakítja át tehát az állami rendet jogrendre:
1, amely a tényleges szabályszerszínre teszi, ez a ^{historiai} konservatív elem,
2, amely a tényleges jog felett álló jogállapot megvalósítására törekvő,
ez a racionális, evolúciós elem.

Az a tény, hogy a népek sokra emberemlékezet a történelmi idők elejétől
össze van kötve az állammal, megérlette a meggyőződést az állam ^{historiai} közege-
ségéről, esszerűségéről és így jogosságáról. Minthogy pedig az a meg-
győződés, hogy jog van, jogrendnek teremtjük azt, ami erre igényt tart, a jog-
nak legvégső forrása, ezzel bebizonyítva látjuk azt, hogy az államra
vonatkozó szabályok is jogsabályok, hogy van jog, amely az államra
is érvényes, a törvény, s hogy tehát az állam jogi intézmény.

Mi a viszonya az államnak, a határai közt kifejlődő joggal szemben?
Az államon belül lehetnek egyet, esetleg történeti alapon működő
jogalkotás és joggyakorlás. Az állam aronban mindig arra törekszik,
hogy minden alárendelt szervezetenek hatalmi eszközeit magához ragadja
és felszűnzi, és ennek a folyamatnak a vége az, hogy a végén az állam
lesz minden uralkomnak egyedüli birtokosa. Ezáltal az állam átveszi
nemcsak az egész jogalkotást, de igenis a jogilag szabályozott jogvé-
delmet. A bírói hatalom teljesen az állam részébe megy át, vagy engedő
át másnak. Ezáltal aronban az állam megszerezti azt a jogszolgáltatást
hogy a határai közt érvényes minden jogot szabályozzon, még hogy a
modern államban csak az állam által alkotott, vagy általa enge-
délyezett, tényleg jog van.

3. Az állami tevékenység formái: szabályalkotás és ügyintézés. A formák a. 750
3 funkcióra vonatkoztatva: törvény, közigazgatás, tény, ítélet. ^{határozat} 55

A hatóság az államhatáron bizonyos nérett gyakorolja, parancsol nem csak szabályati viszonyban levőknek, míg a hivatal bizonyos állami ügyeket lát el.

20. §. Az állami funkciók.

^{az állami feladatok (1), (2), (3), (4), (5), (6), (7), (8), (9), (10), (11), (12), (13), (14), (15), (16), (17), (18), (19), (20), (21), (22), (23), (24), (25), (26), (27), (28), (29), (30), (31), (32), (33), (34), (35), (36), (37), (38), (39), (40), (41), (42), (43), (44), (45), (46), (47), (48), (49), (50), (51), (52), (53), (54), (55), (56), (57), (58), (59), (60), (61), (62), (63), (64), (65), (66), (67), (68), (69), (70), (71), (72), (73), (74), (75), (76), (77), (78), (79), (80), (81), (82), (83), (84), (85), (86), (87), (88), (89), (90), (91), (92), (93), (94), (95), (96), (97), (98), (99), (100), (101), (102), (103), (104), (105), (106), (107), (108), (109), (110), (111), (112), (113), (114), (115), (116), (117), (118), (119), (120), (121), (122), (123), (124), (125), (126), (127), (128), (129), (130), (131), (132), (133), (134), (135), (136), (137), (138), (139), (140), (141), (142), (143), (144), (145), (146), (147), (148), (149), (150), (151), (152), (153), (154), (155), (156), (157), (158), (159), (160), (161), (162), (163), (164), (165), (166), (167), (168), (169), (170), (171), (172), (173), (174), (175), (176), (177), (178), (179), (180), (181), (182), (183), (184), (185), (186), (187), (188), (189), (190), (191), (192), (193), (194), (195), (196), (197), (198), (199), (200), (201), (202), (203), (204), (205), (206), (207), (208), (209), (210), (211), (212), (213), (214), (215), (216), (217), (218), (219), (220), (221), (222), (223), (224), (225), (226), (227), (228), (229), (230), (231), (232), (233), (234), (235), (236), (237), (238), (239), (240), (241), (242), (243), (244), (245), (246), (247), (248), (249), (250), (251), (252), (253), (254), (255), (256), (257), (258), (259), (260), (261), (262), (263), (264), (265), (266), (267), (268), (269), (270), (271), (272), (273), (274), (275), (276), (277), (278), (279), (280), (281), (282), (283), (284), (285), (286), (287), (288), (289), (290), (291), (292), (293), (294), (295), (296), (297), (298), (299), (300), (301), (302), (303), (304), (305), (306), (307), (308), (309), (310), (311), (312), (313), (314), (315), (316), (317), (318), (319), (320), (321), (322), (323), (324), (325), (326), (327), (328), (329), (330), (331), (332), (333), (334), (335), (336), (337), (338), (339), (340), (341), (342), (343), (344), (345), (346), (347), (348), (349), (350), (351), (352), (353), (354), (355), (356), (357), (358), (359), (360), (361), (362), (363), (364), (365), (366), (367), (368), (369), (370), (371), (372), (373), (374), (375), (376), (377), (378), (379), (380), (381), (382), (383), (384), (385), (386), (387), (388), (389), (390), (391), (392), (393), (394), (395), (396), (397), (398), (399), (400), (401), (402), (403), (404), (405), (406), (407), (408), (409), (410), (411), (412), (413), (414), (415), (416), (417), (418), (419), (420), (421), (422), (423), (424), (425), (426), (427), (428), (429), (430), (431), (432), (433), (434), (435), (436), (437), (438), (439), (440), (441), (442), (443), (444), (445), (446), (447), (448), (449), (450), (451), (452), (453), (454), (455), (456), (457), (458), (459), (460), (461), (462), (463), (464), (465), (466), (467), (468), (469), (470), (471), (472), (473), (474), (475), (476), (477), (478), (479), (480), (481), (482), (483), (484), (485), (486), (487), (488), (489), (490), (491), (492), (493), (494), (495), (496), (497), (498), (499), (500), (501), (502), (503), (504), (505), (506), (507), (508), (509), (510), (511), (512), (513), (514), (515), (516), (517), (518), (519), (520), (521), (522), (523), (524), (525), (526), (527), (528), (529), (530), (531), (532), (533), (534), (535), (536), (537), (538), (539), (540), (541), (542), (543), (544), (545), (546), (547), (548), (549), (550), (551), (552), (553), (554), (555), (556), (557), (558), (559), (560), (561), (562), (563), (564), (565), (566), (567), (568), (569), (570), (571), (572), (573), (574), (575), (576), (577), (578), (579), (580), (581), (582), (583), (584), (585), (586), (587), (588), (589), (590), (591), (592), (593), (594), (595), (596), (597), (598), (599), (600), (601), (602), (603), (604), (605), (606), (607), (608), (609), (610), (611), (612), (613), (614), (615), (616), (617), (618), (619), (620), (621), (622), (623), (624), (625), (626), (627), (628), (629), (630), (631), (632), (633), (634), (635), (636), (637), (638), (639), (640), (641), (642), (643), (644), (645), (646), (647), (648), (649), (650), (651), (652), (653), (654), (655), (656), (657), (658), (659), (660), (661), (662), (663), (664), (665), (666), (667), (668), (669), (670), (671), (672), (673), (674), (675), (676), (677), (678), (679), (680), (681), (682), (683), (684), (685), (686), (687), (688), (689), (690), (691), (692), (693), (694), (695), (696), (697), (698), (699), (700), (701), (702), (703), (704), (705), (706), (707), (708), (709), (710), (711), (712), (713), (714), (715), (716), (717), (718), (719), (720), (721), (722), (723), (724), (725), (726), (727), (728), (729), (730), (731), (732), (733), (734), (735), (736), (737), (738), (739), (740), (741), (742), (743), (744), (745), (746), (747), (748), (749), (750), (751), (752), (753), (754), (755), (756), (757), (758), (759), (760), (761), (762), (763), (764), (765), (766), (767), (768), (769), (770), (771), (772), (773), (774), (775), (776), (777), (778), (779), (780), (781), (782), (783), (784), (785), (786), (787), (788), (789), (790), (791), (792), (793), (794), (795), (796), (797), (798), (799), (800), (801), (802), (803), (804), (805), (806), (807), (808), (809), (810), (811), (812), (813), (814), (815), (816), (817), (818), (819), (820), (821), (822), (823), (824), (825), (826), (827), (828), (829), (830), (831), (832), (833), (834), (835), (836), (837), (838), (839), (840), (841), (842), (843), (844), (845), (846), (847), (848), (849), (850), (851), (852), (853), (854), (855), (856), (857), (858), (859), (860), (861), (862), (863), (864), (865), (866), (867), (868), (869), (870), (871), (872), (873), (874), (875), (876), (877), (878), (879), (880), (881), (882), (883), (884), (885), (886), (887), (888), (889), (890), (891), (892), (893), (894), (895), (896), (897), (898), (899), (900), (901), (902), (903), (904), (905), (906), (907), (908), (909), (910), (911), (912), (913), (914), (915), (916), (917), (918), (919), (920), (921), (922), (923), (924), (925), (926), (927), (928), (929), (930), (931), (932), (933), (934), (935), (936), (937), (938), (939), (940), (941), (942), (943), (944), (945), (946), (947), (948), (949), (950), (951), (952), (953), (954), (955), (956), (957), (958), (959), (960), (961), (962), (963), (964), (965), (966), (967), (968), (969), (970), (971), (972), (973), (974), (975), (976), (977), (978), (979), (980), (981), (982), (983), (984), (985), (986), (987), (988), (989), (990), (991), (992), (993), (994), (995), (996), (997), (998), (999), (1000)}
Az állami funkciók: Törvényhozás, bírósági eljárás, végrehajtás.
A törvényhozás absztrakt, számos esetet magában foglaló, esetleg egyes esetre vonatkozó jogszabályokat alkot, melyeket törvénynek hívunk.
A bírósági eljárás az egyes esetre néve bizonytalan vagy vitás jogot állapítja meg az ítélettel.

A végrehajtás, közigazgatás konkrét feladatokat old meg a jogszabályok szerint, vagy azok korlátai közt. Számos mód is eseten áll erre a célra rendelkezésre, amelyek egész rendszeret alkotnak. Közigazgatás: intézkedések, tények.

A körponti helyre érkező közt a funkciók közt a közigazgatásnak van. Hosszú korok voltak a történelemben, amikor törvényhozás még nem volt. Még később fejlődött ki a bírósági eljárás. Közigazgatás azonban mindig is a törvényhozást előkészíti, a bírósági eljárást támogatja és végrehajtja. Az állami fejlődésével a közigazgatás egyre nagyobb tért foglal el.

Közigazgatás ^{esetén} ~~számos~~ az állami tevékenység ^{minden} közt, kivéve a törvényhozást és a bírósági eljárást. Erőből is gyakorol egy nést arattal, hogy rendelkezést bocsát ki, és vitás ügyekben dönt. Szerepük a határok.

Az állami tevékenység, amelyet csak a törvény szabhat megkülönböztetése. Szabad az amely különös jogszabály, kötött, amelyet jogszabály előír.

A szabad tevékenység a legnagyobb jelentőségű, primitív, minden más tevékenységnek alapja. Ez által jön létre is alul az állam. Mert amikor létrejön az állam, nem lehet törvény végrehajtása. Szabad tevékenység nélkül nincs állam. De csak szabad tevékenységgel igen. Így van ma is. (99. apr. 2.)

szabad tevékenység mindegyik állami funkcióban van.

Initiatív szabad tevékenység igen sok a törvényhozásban, van a bírósokodásban is. Különös jelentősége van a közigazgatásban, ahol azt külön név is jelöli, az hogy kormány. Olyan állam, amelyet csak törvény szerint igazgatnak, nem képzhető. A kormány által kifejtett állami tevékenység irányára néve törvény nem lehet.

A közigazgatás nem gépies alkalmazása, végrehajtása általános szabályozásnak, már csak azért sem, mert nem csak katalmi, hanem szociális tevékenységet is fejt ki. A közigazgatásnak egy részében tehát a szabad mérlegelésnek, a belátásnak van helye, így, hogy a közigazgatás két elemből áll: a kormányzásból és a végrehajtásból, az első a szabad tevékenység, az iniciatíva, a másik a törvény és rendelkezés végrehajtása.

A kormányzás az államot irányító tevékenység. Ennek a jelentőségnek elismerése nyilvánul abban, hogy azt a szervez, amely tulajdonián ilyen tevékenységet fejt ki, ^{kormányzat} kormányznak nevezzük. Monarchiában a kormányzás legfőbb irányítása az uralkodó jogkörébe tartozik, s de monarchikus köztársaságban is az elnökök, ^{be} próval az államfő végzi.

Az állam tagorása,

18. §. Az alkotmány.

Minden állandó kötelekben rendszerre kell lennie annak, hogy hogyan képviseli az akaratát, hogyan érvényesül, melyek a határain, mik a szervei és ~~milyen~~ milyen viszonyban vannak a tagjai között és egymáshoz. Ezt a rendet nevezzük alkotmánynak.

Az alkotmány tehát jogszabályokat foglal magában, amelyek az állam legfőbb szerveit, azok kiválasztását, egymáshoz való viszonyát és hatáskörét, végül az egyeseknek az államhatáskörrel való viszonyát szabályozzák.

A szervezet kérdését rendszerint elválaszthatatlan kapcsolatban van jogszabályokkal, így, hogy valaki szerve csak a jogilag megállapított kivétel, vagy választás útján lehet. Jogszabályok rendszerük a többi vonatkozásokat is. Mindenesetre sűrűség van jogrendszer ott, ahol több szerv együttműködéséről van szó, valamint olyan tisztes szervek megalakításánál, ahol a sok egyén közös akaratának megállapítása sűrűség.

Írott és nem írott alkotmányok.

19. §. Az állami szervek.

Államot szervek nélkül nem lehet elképzelni. A modern államnak igen sok szerve van, amelyeket rendszerünk kell áttekinthetőség céljából.

Az állam szerve mindenki, akire jogszabályok alkotását, vagy végrehajtását bízva.

Fejlett jogrendszerben állami szerve bárki csak jogszervi megbízás alapján lehet.

- Ha jog minden konsolidált államban van, akkor azmai viszonyok közt is érdemes a jövőre való tekintettel ^{hasonló állam megvalósíthatóságát a jog} a jog az államot magát is köti. Minden jogszabály az alátvalóval szemben azt a biztosítást foglalja magában, hogy érvényességének tartama alatt az államba néve is kötelező. Az állam a jogszabály alkotása által bármiképpen jön is az létre, kötelezi magát arra, hogy azt alárendelje, vel szemben alulmarra is érvényesíti. ^{Egyszer az egyet alapszabályai nemcsak a jogot, hanem magát is kötik.}
- Ebből különböző jogviszonyok jönnek létre.
- A jogviszonyok két csoportra oszlanak: magánjog és közjog.
- A magánjogban az egyesek elvileg, mint egyenrangúak, egymás mellé rendeltek szerepelnek, a magánjog az egyeseknek ilyen viszonyait szabályozza, viszont a közjog a hatalmi viszonyra vonatkozik, a hatalommal az alávetetthez való viszonyát, különböző hatalmi szervek viszonyát és azok szervezetét, működését szabályozza.
- De minden magánjog egyúttal igényvel bír az állam elismerésére és védelmére. Ezt a jogot adja, amely közjog. Így minden magánjog is a közjogon nyugszik.
- A socializmus célja, hogy a mai magánjogi intézményeket közjogi aláltsá átalítsa át, s így a magán és közjog köti különbség a socialista államban meg fog szűnni.
- A közjog általánosságban az állam szervezetére, az állam szerveinek hatáskörére, valamint az egyesek az állammal szemben való jogaira és kötelezettségeire vonatkozó jogszabályokat tartalmazza. Vannak névvel. Azonban a szabályoknál lényegesebb, amelyek a legfőbb államszervekre, azok kijelölésére, hatáskörére, egymáshoz való viszonyára, és az egyesek az államhatalomhoz való viszonyára vonatkoznak, teszi az állam alkotmányát. Az állami szervek. Minden társas alarulatnál sürsége van egyes szerveknek és annak a megnevezésére. Így az államnak. Az államot szervek nélkül nem lehet az állam. Az államhatalom is jogi hatalom, jogi korlátai vannak.

lehet elképzelni. A modern államnak nagy száma szervei vannak. Ezeket rendszerint kell áttekinthetőség végett.

A fő beosztás: közvetlenül és közvetve kijelölt szervek.

Minden államban szűkre véve vannak oly közvetlen szervek, amelyeknek létezésük közzéadását megadja, amelyeknek hatálya vagy megismerése az állam teljes felbontását vagy egész megváltoztatását okozza. Ilyen az államfő az abszolút államokban, aki minden hatalmat önmagában egyesít, és így az államnak egyetlen közvetlen szerve. Ilyenek az országgyűlés és kárai, silyenek a miniszter, parancs és ratona tanácsok. Az ilyen közvetlen szerveknek jelméve, jogszáma az, hogy az országgyűlésen állami bír van, akkor is közöljük egy az állam legfőbb szerve, amilyen mindig van, és aki az állam működését megindítja és működésében tartja és aki a jogrend megváltoztatása és az állam existenciájának rokkant tette, a háború irénis felett dönt. Ez a jog monarchiában az uralkodóé, demokráciában a népe.

Közvetett szervek azok, amelyeknek gyökere és létezésük nem magán az alkotmányon nyugszik, hanem egy másik egyenlő adott megbíráson. Mind a közvetlen és közvetett szervek a hivatalnokok. Ezek az állami ügyek bizonyos meghatározott részének a törvényer, rendelkezés és szabályozás által meghatalmazott módon való elvégzésére nyertek megbírást. A hivatalnok kezdje és a hivatali szervek az állam. Azután nem lényeges különbség hogy elítélésben, vagy ideiglenesen, kinevezés, vagy választás útján, szabályozásig, sőt köztön, vagy anélkül rajjár.

Az állam szervezete nével az lényeges, hogy vannak közvetlen és közvetett szervek.

A közvetlen szervek az államformára, amelyről alább lesz szó döntő jelentőségűek. A közvetett szervek pedig megosztalva hatóságokra és hivatalokra. Hogy az állami szervek jellemeit megint, különbséget kell tennünk a szervek között, és az azokat betöltő emberek közt. A szervek megjelöltje a hatáskört, az alábbiak arányában osztjuk meg.

Az állami szervek.

(Létre)

Követlen szerv: nem felelős, hatáskörét maga állapítja meg.
Követettség szerv: a hivatalnokok

- 1) Hivatalnokor többféle: a) ^(állandó) rendes, valódi, b) kirepítő, c) requirált.
  - 2) Fari hivatalnok állás ismérvei: a) állandó (az állás, nem az ember) b) köztudatú szolgálat, c) többféle lehet a munkáján, d) alkalmas az $L.C.M.$ -is e) fizetett v. ingyenes, f) önkéntes vagy kényszerű.
  - 3) Általános jogviszony. Heródes, egyoldalú kireverés.
  - 4) Belépés: nála tartás, kireverés.
  - 5) Kilépés: nyugdíjazás, elbocsátás, lemondás.
  - 6) Jogok és kötelességek: Törvény és rendelet állapítja meg.
    - a) Hatáskör d) anyagi ^(munka) b) alaki (szol?) g) tárgy (egyedi, testületi), e) forma, eljárás. (hatóság, hivatal)
    - b) Előnyök: Fizes, nyugdíj, különös védelem; ^{morális előnyök} kitüntetés.
    - c) Kötelességek: Neméhes tevékenység, b) odaadás, g) titortartás, d) a munkarör ellátása, e) engedelmesség, f) melto magatartás.
  - 7) Felügyelet. Vezetlenség, megbíratatlanság ^(kötelességmunkabontás) miatt: Felügyelet, útmutatás, fejelemi eljárás, a szolgálat járátasa érdekeben.
- Törvényke és jogba ütőies miatt: főlebbírtel, ^{zárój} olrói jogvédelem.
Anyagi kár, kártérítés, anyagi felelősség. ↓ megnáltortatás.

Funkciók.

Az állam tagozatlása.

az állami funkciók.

56/a

- Alkotmány = az állam statikus állapotha.
Állam dinamikus állapotban = közigazgatás.
Közigazgatás = az állam tevékenysége, ügyeinek elintézésére (tág értelemben).
Állambatalmi tevékenység különböző irányai: az állami funkciók.
Törvényhozás, bírósokodás, közigazgatás szűrebb értelemben.
Közigazgatás szűrebb értelemben = végrehajtás + kormány.
Kötött és szabad tevékenység.
Közigazgatás és jog viszonya.
Fegyelmezésgátlótanak a jog alkalmazása öncél, a közigazgatásnak csak eszköz a cél elérésére. A közigazgatás irányítója a célrémiség és hasznosság. A közigazgatás a jog kereteiben keres a jog érvényesítésén túl felelő eredményeket.
A 3 funkció közül a legfontosabb a közigazgatásnak van.
A hatalmak megosztása. Montesquieu 1748. De l'esprit des lois.
A szabadságjogok védelme. Mindegyik funkciót külön szervezetre bízta.
Osztályozás hatalmak. *Alkotmány* *Alkotmány*
Praktikus jelentősége a írtválasztásnak, hogy az egyik hatalom a másik tényleg köteles elismerni.
A közigazgatási tevékenység vámtalan egyes nyelvből áll. Ezeket technikai szempontok szerint igazgatási ágakra szokás néjjel választani.
Az államháztartás is közigazgatási ágazat.

Magyar Kormányrendeletek
Az állam 1) jogot alkot, 2) konkrét esetre alkalmazza a jogot, 3) egyébként
valósítja meg az állammélt konkrét esetben 4, a jogalkalmazás és egyéb
államcélör törvényen megvalósításának előfeltételét teremti meg.

Külön szervek. A potiori denominatio.

Államkatalmar elválasztása. Egyir a másik tényeit köteles elismerni.
Következtetés alkotmányosságai szempontból.

Törvény és rendelet formai és anyagi értelemben.

3 funkció formái: szabályalkotás, intézkedés, ítélet.

Rendület a kormány szervei által kijelentett szabályalkotó állami akarat.
Egyébként intézkedés, határozat.
Szabályrendelet.

Kormányrendeletek tárgyköre: közzsalgálati rendet teremti.
Ezalgálati rendeletek, szalgálati parancsok.

1. Érdemheli utasítások.

2. Helyviteli utasítások.

3. Személyi szabályok.

4. Végrehajtási rendeletek.

Lokálsaj. Kötélrószabály. Kell hozzá: 1. jogalkotó ténylegtől származék.
2. az akarat határozott irányú, ismétlődő.
3. bizonyos ideig való gyakorlás.

Erek a jogforrások.

A jogszabályok rendszere.

A jog rendszere.

56c

Körjog: az állami szerveket és annak működését, továbbá az egyének, mint a közalkotó elemének, szervek tevékenységét meghatározó jogszabályok összessége.

Magánjog: az emberek, mint öncélú lények életviszonyaira vonatkozó jogszabályok összessége.

A körjog és magánjog körti különbség nem a jogalanyok kört jellemző képpen a jogviszony természetében és a jog tárgyában rejlő különbségen alapul. Ennek fontossága akkor szembeeső, ha valamely magánjogi viszonyban az egyik jogalany az állam maga.

Körjog főágai: 1) alkotmányjog, 2) közigazgatási jog.

Alkotmányjog: arórnak a jogszabályoknak rendszeres fejeleté, amelyek az alkotmányt magát, tehát az államhatárolmak szervezetét, az állam fő szerveinek hatalmi tényezőinek hatáskörét és erejét egymáshoz, valamint az állam tagjainak a közhatalomhoz való viszonyát meghatározzák.

Közigazgatási jog arórnak a jogszabályoknak rendszeres fejeleté, amelyek az állam szerveinek az állami célok elérésére irányuló, valószínűleg cselekvését, tehát a népszerű közhatalom szerveinek egymáshoz való viszonyát, ezen szervek hatáskörét és eljárási szabályait határozzák meg.

Büntetőjog büntetőcselekményekre és büntetésekre vonatkozó jogszabályok összessége.

Egyházi jog

Nemzetközi jog azon szabályok összessége, melyek a különböző államok körti érintkezését, labornrodást, és az egymással és egymás polgáraival szemben követendő eljárást szabályozzák.

A magányjog a magán-életviszonyok jogi rendje, vagyis ama szabályok összessége, amelyek szerint az állam az embernek magánéletében felmerülő érdekeirentőzéseket kiegyenlíti.

Magánéletnek tekintjük az embernek azt az érdekkörét, amelynek mint ként való beanderésben az állam az egyének szabad rendelkezését érintettként hagyja. A magánélet viszonyainak különösen két köre az, amelyet a jog szabályoz: a magángazdálkodás és a családi élet. Vagyoni jog és családjog.

Államjogi szabadság. Dolgok - kötelek. Dolgijog, kötelekijog. Örökösijog.

Kezesség, rokonság, gyámság, gondnokság.

Általában minden magánjogi viszony, hátrire és hátrinnő tárgyra vonatkozik, magánjogi szempontból közös szabályok alá esik: általában nos magányjog alá. Bizonyos vagyontársak, családtagok és élet-helyzetek azonban különleges jelentőségükkel fogva, a törvényektől eltérő, különleges szabályozás alatt állanak, és szabályok egy-egy csoportját szabadjogok nevezük. A magányjog legfontosabb szabályai: birátsági jog, kereskedelmi jog, váltójog, csődjog, telektörvény

Körjog szabályai: pérvizsgijog, telektörvényi jog, államháztartásijog.

Anyagi jog: a különböző eseményekre, viszonyokra vonatkozó jog-tétel.

Alaki jog: a szerzerre és eljárásra vonatkozó jog-tétel.

A jogviszonyok egy-egy nemire vonatkozó szabályok összessége a jogintérmény.

Jogviszony több nemének egymás közt fennálló, az objektív jog által szabályozott vonatkozásban viszonya alapján, és amint rendelkezés nélkül, ^{állam} _{szabály}

20. §. Az állam tagosulása.

Egységes állam csak elméletben lehet. Erőnt a normális a de-centralizált állam. A decentralizációnak vannak különböző formái és módjai.

Centralizálni és decentralizálni lehet mind a 3 materiális államfunkciót.

A decentralizálásnak két alapprofajja van: az adminisztratív és az önkormányzati decentralizáció.

Az adminisztratív decentralizáció jelenti az állam területi felosztását a közigazgatás céljára, és a jogszolgáltatás céljára. Az a hatóságok ugyan is, amelyek a népek élén állnak, nemcsak végrehajtó köregek a központi kormányzatnak, hanem annál felügyelték és beavatkozás mellett ugyan, önálló határozási joguk van. Ma az egységes központi szervek alá rendelt megadása az alsóbb fokon, ment lehetetlen, hogy minden egyes ügyet egyénileg a központ utasítása szerint intézzenek el. Erőnt egy szabály szerint felelősségi eljárást szokás megállapítani, mely különösen a bíróságnál pedáns. Csak a fél felelősségre van felelősségi

Az önkormányzati közigazgatás olyan szervek útján akik mincesnek állandó, hivatalos szerinti szervek útján a közigazgatásukat végzik, és végzik. Erre lehetnek az állam által jogszolgáltató vagy kötelező. Kötelező viszonyt lehet egyéneket és testületeket.

Az egyéneknek ez a kötelezettség nem egyéni tényleg, a kinevezés vállalásán, vagy szerződésen nyugszik, mint a hivatalos hivatalnokoknál, hanem az általános állampolgári kötelezettségen. Viszonylagos

A követt szervezetek.

Különbség a szerv és az azokat betöltő emberek közt.
Nem lehet az államot külön és a szerveket külön elkövetni.
De a szerv az államot csak bizonyos hatáskörben jelenti.
A szervet tölti összeállítás mindig objektív jogi rita.
A szervnek nincs joga, csak hatásköre.

De a szervet alkotó egyén jogilag nem olvad bele teljesen a szervbe.
A jogrend kétét szabályon: 1) a szervet, feladatukat, egymáshoz való
viszonyukat, 2) az egyének jogait, meghívását
és a rita választása az egyéni jogairól és a szervi állásról tenni csak
érthetővé az állami élet folytonosságát.

A közigazgatás tagozatlása.

Országos, részbeni közigazgatás.

Hierarchikus tagozatlás. Alsó, középső, felső.
Hatóság, hivatal.

Fasztalumi különbség szerint: főfeladat, irányító, kezelő.
Eselvő és ellenőrző közigazg. a funkció helyessége érdekében.

A közigazgatás tagozatlásának okai: 1) a feladatok különbözősége,
2) a terület, 3) sürgetettség általános és részbeni természet, 4) a szervet
területjénél különböző fokozat (alsó, felső) 5) a közig. funkció külön-
természet: a) hatóság, hivatal, b) főfeladat, irányító, kezelő.

A közigazgatás egysége.

Közigazgatás egysége decentralizáció mellett.

Hatáskörök hierarchiája.

Ranglétra.

Felügyeleti, intézési, megvalósítási jog. Felhívószéklet.

A fel jogorvoslati.

Szertanmányos államban a Thovis a közigazgatásra is kiterjed.

A közigazgatási jogszabályok kétoldalúan kötelező szabályokká lettek.
De a közigazgatási szervek, hatóságok a közigazgatás és a fel közt felme-
rülő vitás ügyekben mint érdekelttek ítélnének.

Államban nérsben magánjog, nérsben közigazgatás szerint él.

Nérsben polgári bíróságok, nérsben közigazgatási bíróságok, elé köml.

Közigazgatási bíróságok feladata a polgárok garantált jogainak védelme.

Garolási nyilatkozattal a hatóságnál.

Felbírósági ítélet. 1901. XX. t. c.

Felhívószéklet. Kérelem.

Felbírósági.

Felbírósági módos.

Garolási kérelem.

Nyilatkozat. 2060. m. t. v. N.H.C.

15 nap.

1896. XXVI. t. c.

} Rendes jogorvoslat.

} Rendkívüli jogorvoslat.

Funkciók megosztása szervek közt - alkotmányvisselélési szempontból
Munkák igazgatás és államtagozatára. (pl. községi és városi igazgatás és orvosi igazgatás szempontjából)

Igazgatási ágak technikai szempontok szerint = miniszteriumok.
Allamfi. Közigazgatási hierarchia és tisztréselői kar.
Hatalskör.

Egység mégis megvan felügyelet és alárendeltség miatt.

1) Gyakran azonban nem az állam hanem önálló testületek vagy inté-
zetek látják el a közigazgatási feladatokat egy részét. Ilyenkor
az állam csak nenderi jogszabályainak a területet.

Különösen áll ez a területtel bíró testületekre (község, megye), a-
melyek történetileg, a szövetségi alapon alapuló község és megye alap-
ján fejlődtek, és saját külön, az államtól független céljaikkal
vannak. Májuk mindig a község vagy megye keretében, de ez később
kibővült.

Ezek az állam által szabadon hagyott területen közigazgatnak, de
az állam egyúttal fel is használja őket különböző közig. felada-
tokra. Ezeket akkor saját közegekkel végzik.

De van határa az állami megbízásoknak. Bizonyos kérdések ön-
kormányzati hatalskörben maradnak. Ez a feltett öriót autonó-
mia.

Az állam a megbízás fejében pénsszejtiséget adhat, de egyúttal jogi szem-
pontból ez pont az imperiummal is felvállalja az autonóm testü-
leteket. Ez az imperium az esetek szerint eltérően vagy csak a saját
kötelekükkel, tartóval szemben, vagy 3. személyekkel szemben is
fennáll (Egyetem - község).

Ezen közig. testületek. A közig. testületek egyúttal magánjogi személy-
ségek is. Vagyonjoguk van.

Ellemező különleges helyzetükre: 1) hatalmi, 2) az állami felügyelet
módja.

Nálunk: 1) község, 2) vármegye.
2) Administratív decentralizáció.

Önkormányzatok decentralizáció

Nálunk a megyének különleges fontossága van. A vármegye autonóm irányítás fejlődése a XVIII. sz. ban indult meg. A nemesség ellen mindenütt belep a vmi szervezethez, és azt a nemzet szabad tagjainak önkormányati alapon nyugvó szervezete aláírta át. Állami átruházás alapján intéri saját helyügyeit is az állami önkormányzatot. Így lesznek törvényhatóságok. A megyei önkormányzat fejlődése a jogszolgáltatás terén indult meg, majd mind nagyobb mértékben vesznek részt a hadi ügyek és az állami pénzügyek művésében. E terén az állami végrehajtás önálló tevékenívé fejlődnek. Így egyúttal az állami közhatalom részévé lesznek. Egyáltalán az önkormányzat kialakítása mindig az erős központi hatalom elleni ellenállásból származik.

22. §. Az államformák.

Az államforma az államok minőségére, amely az államot az alapításának alapja. Ez az alap azonban más nem lehet mint az, hogy legyen jön létre az állami akarat ^{szervezete} és azt az alkotmány állapítja meg, és pedig vagy így, hogy az államot mozgásba hozó akarat így jön létre, mint egyes európai, belsőleg, pszichológiailag, természetesen vagy követve, mesterségesen, jogi formák közt. Ez a két lehetőség az államformák besorolására. Az első a monarchia, a második a köztársaság, mindkettőnek vannak alfajai.

A monarchia az egyetlen formái akarat által vezetett állam. Ez nem lehet senkinek alávetve. Az idők folyamán az uralkodónak az államhoz való viszonyában 3 típus alakult ki: az uralkodó, mint fejedelm, vagy fejedelm helytartója; az uralkodó, mint az állam tulajdonosa;

23. §. Államhártartás, mint közigazgatás.

Alkotmányos állam csak az, amelyben a nemzet is részt vesz a legfőbb hatalomban, a törvényhozási útján.

Törvényhozás = jogszabályok felállítása a legfőbb hatalom által, de abban az országgyűlésnek is részt kell vennie.

Jogszámszolgáltatás = a nemzeti bíróságok által végzett államhatalmi tevékenység a jogrend fenntartása érdekében.

Közigazgatás = ami megmarad az állami tevékenységből. De alkotmányos államban ez nem elég. Nem minden, ami nem törvényhozás és nem bírósági - közigazgatás.

És az alkotmányos feladata, hogy az államot, mint csalárvésre képes községet megteremtse, hogy az a fenti 3 funkció útján célját elérje. Ez a megteremtés nem tartozik a közigazgatáshoz (pl. trónralépés, lemondás, országgyűlés egybehívása, főrend kivételése stb.)

2) Az államban a közigazgatás az állam törvényhozási és jogrendje alá tartozó állami tevékenység. Erőse nem közigazgatás az, ami nem esik az állam jogrendje alá; az a nemzeti jogszabály, b) a háború, c) kivétel nélküli hatalom, szűrszabályok.

3, Viszont alkotmányos államban törvényalkotásban is történnék intézkedések egyrészt esetre. Ez által a törvény részt vesz a közigazgatásban.

A közigazgatás tehát állami tevékenység az állam céljainak megvalósítására a jogrend uralkodása alatt, kivéve az igazságszolgáltatást. Ennek közigazgatási feladat az állam gazdálkodása.

Landasági egyezségeket láttuk. A közigazgatási egyezségeket szintén.

Az előirányzat a költségvetés, a megtörtént bevételről és kiadásokról vezetett összeállítás a zárszámadás.

Az állami költségvetés, budget, az a terv, amely szerint az állam hártatása egy meghatározott időtartam, rendszerint egy év, alatt vezetendő. Parlamentaris országokban a költségvetés megszavazása egyúttal bíralom jele.

Költségvetési év, 1913. XVII. r. c.

Indemnity

Brutto, netto költségvetés, 1868.-i ri netto 1869. óta brutto.

Állami költségvetésünk két fő részre oszlik: rendes és rendkívüli kiadások.

Rendes kiadások, rendes keresés, rendkívüli keresés. Államháztartás valósdi bevételei és valósdi kiadások.

Rendkívüli kiadások, rendkívüli kiadások: az átmeneti kiadások és a beruházások.

Mind a rendes, mind a rendkívüli keresés részletes előirányzata fejezetekre, rovák címekre, rovatokra, alrovatokra, esetleg

A személyi járulékok és dolgozó kiadások élesen elválasztandók és külön rovatokként vezetendők fel.

Az állami kiadások, az állam szükségleteinek köze sokkal nagyobb, mint az egyes egyéneké. Feladatokat átbírhat és visszont

62

Kombinálni kell a kettőt és megkapjuk a szerveket, amelyek az állam gazdaságát intérik.

Törvényhozási szerve a gazdasági közigazgatásban.
Fogrendből folyik a közigazgatási jog.

24. §. Az állami hártantás jelleme.

Minden hártantás a szükségletek fedezésére szolgáló anyag-
körök előteremtéséből és ezeknek az eszközöknek a szükségle-
tek fedezésére való fordításából áll. Ez két különböző tényke-
dés. Az egyik a bevételek, a másik a kiadás. Bevételek és ki-
adásnak minden hártantásban egyensúlyban kell lennie. Ennek
előfeltétele a bevételek és kiadások szembeállítására. Ez kisebb
terjedelmű gazdaságokban egyszerűbben megy végbe. Nagyterjedelmű
hártantásoknál azonban a bevételek és kiadások számbavétele
nagy körültekintést igénylő munka, melynek bizonyos megáll-
apított rendszer szerint kell történnie. Nevezetesen egy bizonyos
időnkra előre megállapítandók az állam előrelátható bevételei
és kiadásai, s gondoskodni kell arról, hogy a tényleges bevételek
és kiadások számbavételének, hogy a tényleges bevételek
nem látott kiadások vagy a nem látott bevételek, az előre
nem látott bevételekben vagy a megtakarított kiadásokban fede-
zetüket nem találják, és így a hártantás egyensúlyja meggravitálódjon,
megfelelő intézkedések legyenek foganatosíthatók.

kevételeit könnyebben megoszthatja. A helyes arány megállapítása a politika kérdése. Az államháztartás szerrel a kérdésekkel (a kiadásokról) annyiban függ össze, hogy a fedezetet kell előteremtene. Az államszámvitelt azonban a kiadások is érintik, annyiban, amennyiben a háztartás egyensúlyja érdekében szám-ban tartandók.

Az állami ~~kiadások~~ ^{bevételek}: az adók. ~~Értékek.~~

Régálék: az államnak fenntartott jogok és jogalkotások gyakorlatából erednek (Pénzügyés, lotto, posta és táviratok). Monopóliumok, Egyeduraltságok, némely fogyasztási adó beszedésének legfontosabb módjai.

Régálék + monopólium = együtt jövedékek. (Fő, dohány, lotto, katas-ványjövédék.)

Pénzügyintézetek, elkövetések, állami vállalatok.

Megányszemélyi jellegrű jövedelmek, amelyek az állam vállalatából és vállalatból fakadnak be. (Állami vállalatok, bányák, ipari vállalatok, nyomdák, szivarok stb.)

Adók nevei: egyenes adók, fogyasztási adók, forgalmi adók.

Az adótartás alapfajtai:

Adófizető: az a természetes v. jogi személy, ari az adót ^{teremt} teremtője

Adóalany: ari a törvény szerint az adófizetésre köteles, a háttérben, ari nem.

Adóviselő: aki vagyontól vagy jövedelmétől ^{teremt} teremtője az adót, habár az állam esetleg mást választ arra a súlytalan.

Pl. a törpebíres, úgy adja ki kamatra a pénzét, hogy az adót is az adós viseli. Error az törés az adóalany és adófizető, de az adós az adó viselő.

Áthárítás. Ennek két faja van. Az egyik, amelyre az állam kármút pl. a fogyasztási adónál, a másik, amikor árávartlan. Do tbin tetest nem lehet áthárítani.

Adóforrás: az az a javaknak összessége, amelyből az adót fizetik.

Adótárgy és adóalap: az a dolog, cselekmény vagy tény (horadér, érték jövedelmek) amely után, s. amelynek alapján az adót kivetik.

A szám, mennyiség, vagy súly szerint meghatározott adótárgyat, amely után az adót kivetik, adóegységnek nevezzük.

Az egy adóegység után fizetett adóösszeg az adótétel.

Az az értékösszeg, amelyet egy személy adó címen fizetni tartozik, adótartozás. Az egész nemzet által fizetendő adóösszege, az a adótétel.

Az adór nemek: egyenes, fogyasztási, forgalmi adók. Egyenes adók előnye, könnyebb hatásukat és jövedelmüket

kiszámítani, viszont bele kell tekinteni az adóadó gazdasági viszonyait. Fajai: földadó, házadó, kereseti adó, nyilv. száma-

mat. és járadó, vasúti szállítás használatát utáni adó stb.

Fogyasztási adók. Könnyebben viselhetők, mert kis tételre de nagyon terhesek, ha előrendű életmódszerűt illetet terhelnek.

Vámok: fogyasztási adór világhírdőről hozott cikkeket terhelnek úgyi vám és védovám. Fajai: presradó, sóradó, cukoradó, ásvány-

olajadó, boríteladó, hús-fogyasztási adó.

Éltekékek, díjak, államvagyok, államhitel.

Állami bevételek.

Adók.

- Ár adóanyag elméleti mozzanatai: 1. Adóalany (adófirető, adóviselő) adóátírástás.
2. adóforrás.
3. adótárgy, adóalap.
4. adóegység. (súly, mérték, mennyiség szerint)
5. adókülcs.
6. adóösszevétel, adótétel.
7. adókatábrák.
8. adórendszer.

Adómentesség
Adóelengedés.

~~Egyenes és közvetett adók.~~ Több adórendszer.

1) Termelési, kereseti, 2, forgalmi, 3, fogyasztási adók.

Egyenes adó, a jövedelemre fektetett adórendszer, amelynél az állam kifizeteli az adóforrást. Együtt az adófirető szempontjából egyenes adó az, amikor egyenesen az adóalany fireti. (Kereseti, forgalmi adó.)
Fogyasztási adó, közvetett adó.

Magyar egyenes adók: 1, föld, 2, ház, 3, tőkekamat- és jövedelmek; 4, kereset, 5, nyilvános számadásra kötelezett vállalatok, 6, jövedelem, 7, vasúti szállítási adó, 8, nyereségadó, 9, fejtő- és vadászati adó, 10, hadmentességi díj; 11, örökösök, 12, tőrség, 13, szállás- és szállatartásdíj.

Magyar fogyasztási adók: 1, szeszadó, 2, söradó, 3, borítaladó, 4, cukoradó, 5, ásványolajadó, 6, hús-fogyasztási adó, 7, gyufaadó. 8) Kamok: pénzügyi vámsok — védővámsok.

Illetékek. Állandó-változó, helyeken-kiérőben firetett illetékek.
Államadósságok. Állásított — függő. Törlesztéses-járadékadósság. Nyereségmennyiség — rendszeres törlesztéses adósság.

25. §. Az állami kötségetes.

Bevételése.
Bevételése.

26. §. Önkormányzati testek hártartása.

Ezek hasonlóak az államhártartásához, de vannak különbségek is. Az állami akarat az önkormányzati pénzügyek terén leginkább abban a tekintetben nyilvánul meg, hogy miként federtessék ama szükségletek amelyek az önkormányzati testek magányos természetű jövedelmeiben fedezetüket nem találják. E tekintetben 3féle rendszer különböztetendő meg.

- 1) Az állam saját jövedelmeiből látja el járulékok, vagy segélyek alakjában az egyes önkormányzati testeket.
- 2) Az állam megengedi külön adók is illetékek rendszerét.
- 3) Az állam ~~egyes~~ adói után pótdadók rendszerét engedélyez.

1883. évi XX. t. c.

A legfontosabb a körség hártartása ^{felé} magányos jövedelmeiken és az érdekettség szerint való megdöntötésen alapul.

27. §. Az államhártartás szervezete.

Az államhártartás feladata az államélet minden megújulásánál kapcsolatos anyagi erőforrások előteremtése és felhasználása, sőt különösen a bevételek beszedése és a kiadások ellenőrzése. Az egyes közigazgatási feladatok többnyire kiadással járnak, s ^{beszedés} bevétellel, a bevételek, a fedezet zömének előteremtése külön kö-

igazgatási feladat, a pénzügyi igazgatásé.

A hatóságok feladata az állami legfőbb hatalom, az imperium gyakorlása. Bevételeket és kiadásokat elrendelő szerv. Rang, felsőfokúak és aljok elrendeltek. A központi igazgatást, a vere-
test az állami bevételek megnevezése is felsorolása tekintetében a
pénzügyminiszter népri, a kiadások tekintetében saját jogkörön
a miniszterelnök, az összes miniszternek és a legfőbb államneveléssel
nöke általános hatóságok.

Aljok elrendelve a közép- és alsófokú területek.
A bevételi kerelésben a pénzügyi igazgatásnak egész appa-
rátusa, mindazok a hatóságok, melyek valamely bevételi ágazatot

kerelnek; pl. egyenes adót, illetéket kimetnek dokányt stb. ámsita-
nak. Iy: a pénzügyi igazgatóságok, Budapestén kir. adófelügyelő, köz-
ponti díj- és illetékhiszabári hivatal, országos fővámmigazgató dokány,
jövendeki központi igazgató, bányai igazgatóságok és főbányahivatalok,
lottoigazgatóság stb.

A kiadási kerelésben a miniszternek alatt az alárendelt utatva-
nyozó hatóságok átruházott hatáskörben, az általuk kerelt állam-
gazdasági ágazatok tekintetében és a nekik kiosztott hitel erejéig:
itt is pénzügyi igazgatóságok, bpi adófelügyelő és helyettesei, dokányi
igazgatóság, a kincstári jegyzékek igazgatóság, bányai igazgatóságok
és főbányahivatalok, az államnyomda igazgatóság, a fővámmigazgató,
vasúti igazgatóság és ennek keretében az állami gépjár igazgatóság,

állami jóváírásgatóság, erdőigazgatóságok, államvasutak igazgatósága, posta-távíró, vízérigazgatóság és igazgatóságok, postatakarékpénztári igazgatóság, szabadalmi hivatal elnöke, bpi államnendőrségi főkapitány, a katonai köntetparancsnokságok.

Végül önkormányzati hatáskörrel bíró törvényhatóságokról mint vármegyeyári joggal bíró vármegyékben az alispán és az árvasszéki elnök, városokban a polgármester és az árvasszéki elnök.

I. A. Állami pénzügyi közigazgatás terén szerepet játszanak még a főispánok, a közigazgatási bizottságok és az adóügyi bírói bizottságok, mégül a községi közegek, adókimetők és felszámoló bizottságok, mégül a ~~kis-törvényes~~ ~~kis-táblák~~ és a közigazgatási bíróság.

III. Pénz- és anyagkerelő hivatalok, amelyek az utalványokat fagyztatják. Feladatuk az állami pénzek beszedése, kérése és önére és kifirítése, valamint az államvagyonhoz tartozó okmányok, amelyek eladásra, fagyztatásra, vagy gyűjtésre vannak rendelkezve. Ezek a körponti állampénztár, az állampénztárak (adóhivatalok), határfagyztatási adóhivatalok, dohánygyártóak, belyeggyártóak, postahivatalok stb.

IV. Ellenőrzés. Közigazgatási, mely az utalványok hatóság ellen irányult és pénztári, mely a fagyztatás hivatal ellen. Közfői az mi-

28. §. A pénztárak szervezete.

1. Állami pénztárak azok a szervek, amelyek, amelyekre az állami pénzerővése és az állami fizetésok végzése bízva van. Ezek a pénztárak, részben közigazgatási feladatokat is végeznek, pl. az adóhivatalok.

Az államnak sorfele van pénztárakra orűrsége, amelyeket aronban egyetlen nagy pénztárnak kell felfognunk, amelyek az egyes pénztárak csar részei. Befizetési, fedezeti, pénzügyi pénztárak.

2. A pénztáraknak és az utálványozó hatóságoknak sokasága magával hova, hogy azok rőt állandóan legyen a viszony arabályosa. Ezt a viszonyt nevezzük pénztárrendszernek. 3 féle pénztárrendszert különböztetünk meg. Történeti fejlődés eredménye. Alapok, ingatlak, jövedelmi források. Pénzügyi alapot az alap.

A külön alapoknak hátrányai: egyrűnél felesleges, a másrűnél hiány. A pénzügyi rendjét befolyásolja. Hova paraolás és mentés járul. Érett az alapokat egyrűtetté egy pénztárba a budget rűtán.

- 3 féle pénztárrendszer különböztetünk meg.
- 1) hatóságai pénztárrendszer.
- 2) ágazati pénztárrendszer.
- 3) egyrűes pénztárrendszer.

1) Egyrűes pénztárrendszer jogosult, mert a pénzek egyrűtése nem öncél az államnak, hanem csar eszköz, ezért egyrűt kell egyrűteni.

Egyes állami üzemek céljára külön, agráriai pénztárat az egyéges
pénztárrendszer mellett is sürségesek, pl. posta és távirat, vasút
katonaság államadóság céljára. Erre egyrészt a pénztárelés kü-
lönlegessége miatt, másrészt pedig azért van sürség, mert többnyire

→ A magyar államnak egyéges és agráriai pénztárai vannak, s azon
kívül háripénztárat ismer (kereslet-pénztárak). A legújabb fejlődés
az, hogy mentől több pénztári hivatal legyen, a legfőbb pénztárt
pedig harszerűen szervezik, a részpénz nélküli cserre és klíringforga-
lom nélkül nagyobb felhasználásával.

→ 1901. óta az All Bank fiókjainak helyein levő állampénztárak az
All B. irányításában részesülnek.

1913. óta az összes adóhivatalok beletér a postatakarék-pénztár
cserre és klíringforgalomba. Adóhivatalok egymással való forgalma.

A legtöbb államban vannak köralapok, amelyek állami hatóságok
kereslete alatt állnak, s azok pénztárelését is az állami pénztárhoz
látják el. Ezek emyikben alapítványi pénztárak.

Együttel önkormányzati testületi pénztárai is lehetnek, pl. a vármé-
nyisé. Több pénztár egyesítése.

Központi állampénztár. 1868. óta áll fenn. Mai szervezete 1874.
ből való. Alkotmányai vannak. Államadósági, közp. alapítványi pénz-
tár. All B.-vel összeröttesben.

Bolszevizmus egyéges pénztárrendszerre. Nem lehetséges. Közelebb lehet
hómi, de megszüntetni nem lehet, csak nagyon lassan lefeljebb
Pénztárai szervezete: 2 felelős államadó. Nem lehetnek orronok
Ellenőres.

29. §. A számvitel szükségessége és alapfogalmai.

1.) Minden rendszeres gazdaságban rendszeresen feljegyzik a vagyona rátrésozást és a vagyonsváltásokat. Ennek céljai:

1. Elfeledéstől megóvni. Hitelügyletek. A gazdasági tények valódiságának igazolására.
2. Rendszeres feljegyzés a vagyonsváltásokra mindenkor való áttekintésére.
3. Rendszeres feljegyzés eredmény megállapítására vezet.
4. Megbírásoknál a számadás és ellenőrzés céljára.

Az eredet a célokból ~~való~~ ^{szabályok} előre megállapított rendszeres ^{szabályok} feljegyzését a vagyonsváltásokra rendszeres ^{szabályok} Könyvvitelnek. Leírás, könyv, mérleg.

2.) Könyvviteli rendszerek. Kereskedelmi, Kincstári.

3.) Ellenőrzés. Minden rendszeres gazdaságnak előfeltétele a könyvvitelisége és helyessége fontos.

Ellenőrzés célja? ^{és a szabályok}
A könyvvitel az ellenőrzésnek eszköze és tárgya.
Kereskedelmi, Közigazgatási, Közfoglali ellenőrzés.

4.) Minden teljes és célszerű könyvelési rendszer hogy van beszerelve, hogy a gazdasági tényeket az időrendben, b) rendszeresen jegyzik fel.

Az eszközök: napló és könyvek.

Az időnendi elszámolás a rendszeres elszámolás alapja.

Az eszközök függő és vízszintes vonalak által felosztott lapokat tartalmaznak. Kovatok, hasábkok. Pémdla: az egyenlő, nagyonval-
toások ömefoglalása.

Leltár és vagyonalatrészek

Vagyon állag nyilvántartása a leltár, és a vagyonalatrészek rendszeres kimutatása pénzürtékük és a tisztá vagyonték feltün-
tetésével.

30 §. A számvitel és ellenörés szervezete.

A könyvvitel, mint mondtuk, az ellenörés tárgy és eszközök és
~~tervez.~~ A könyvvezetési szemek feladata, egyttel arónban az ellen-
örés szemek befolyása fontos.

Az időnendi feljegyzés a pénztárnál történik. A rendszeres az mtel-
kanyoró hatásoknál. Itt négi a számvetés. Számvetés minden
ntelványoró hatásg mellett van. Ezt négi az állami számadás ténrtés
is. ~~Az állam vagyona és fömvetésének keretével megörölt hatásokok.~~

A számvetések hatásköre,

A számvetések szervezete, képzése.

Ellenörés szervezete: Kerelési, 2, Könyvvezetési, 3 közzési.

Kerelési ellenörés: számadásor vizsgálata, és pénztárvizsgálat.

A pénztárvizsgálat a pénzügyi hatóságok joga.

A könyvvezetési ellenörés gyorrolására a miniszterrel szemben
hivatva van a legfőbb áll. számvetés, de, hogy ez centralizáltan

számlájára ne legyen az ellenőrésben, a számvetésre szolgáló
tára állanak, az utólagos ellenőrésben, s emyiben függetlenek
az utólagos hatásától.

A közigazgatási ellenőrés tartalma a vagyonszerzés törvényes
ségének, az egész kezelés és eljárás célravezőségének, továbbá annak
bizálata, vajjon az államkincstör érdekének megővése céljából
az adott közműveler közt hogy a bevételek mint a kiadások kezelés
területében a legmegfelelőbb eszközök alkalmazottak-e?

1870. 18. t. c., 1880. 66. t. c., 1895. 12. t. c.

Hatásköre: az állam bevételeinek és kiadásainak az államva-
gyonmak és államadással ~~kezelésének~~ kezelésének, általában az állam egész
számvitelének ellenőrése.

a) Minden számadás a számviteli rendszer szerint igazolva van-e?

b) minden utólagosítás a költségvetési törvény felhatalmazása
alján s a törvény rendelkezései szerint történt-e?

c) megfelelően a fejezetnek, címnek stb.?

d) a kiadások nem haladták-e túl az engedélyezett összeget?

e) vajjon a kormány a megtakarításokat a költségvetési törvény át-
lárási engedélye szerint kezelte-e?

Van-e vagyonszerzés, számadásokat, iratokat megőrzésük fel-
ügyeit kémi ^{alpokmány}

Állami vagyonszerzés és államsejében népszerű intézkedések számadásai
Államadással: kibocsátás törvény szerint történt-e? Pént be-

fohlyt-e? Törvényes és szociális tervet betartatják-e? Köztulajdonos
kezelés

27

politikai történet, a? államadással, főrangról helyesen vezetelméről?
Fémváltásról mennyiségét elhatárolja.
Közvetlenről szabályok betartása fátalt örökös,
Államzsinoríteli jogjából rendjére is lehet egyenlőségére
örökös.

Főrásmadást követi.

Áll. legf. számvevőnkérek szervezete.

Kezdetek. Előki, igazgatási, tanácsmunkák szervezése.
Előki: pénzügyi és fizetési ügyek; előki utasítások és men-
delet; számv. szék költészetére, napló-nyilvántartás; ráv. számadók;
jelentés és országgazdasági jelentés; rendeltetés; helyszíni vizsgálatok.
Kezdetekben, ellenőrzés, vizsgálati, irányítási, nyilvántartási,
ráv. számadói teendők.

Tanácsmunkák, hi nem elégítő min. ráv. szék tárgyalása; minisz-
tertanácsok tárgyalása, ráv. számadás végleges megállapítása,
szabályok és utasítások kiadása, minisztertanács névleges hitel-
nyilvántartás (félévi) kimutatása; egyéb előki által adandó ügyek.
Tanácsmunkák szervezete.

Áll. szék közei: 1. Utalványokról, főrangról, kifizetés és ingatlan-
nyakon leltára; 3. államadással, főrangról, kifizetés és ingatlan-
nyakon leltára; 4. tiszv. és önkényes ügyek, rendjéről stb. 5) saját számv. közei.
Érdemleges közigazgatás ellenőrzés névleges: szabályozásokról törvé-
nyekről, szándékosan rendelkezésre való tekintettel.
Parlamentari ellenőrzés közei.

32. §. A kincstári könyvvitel jellemzése.

- 1, nem termelő, hanem fogyasztó van, és nem nyereségserzésre irányul;
- 2, a súlypont a éves érvényesítésen van, nincsenek hitelügyletek;
- 3, nincsenek állandó ürteti öregröttek, ezért nincsenek folyószámlák.

A főszűz az elrendelt és a megrehajtott bevételre és kiadásra van. Erőnt a főkönyvek ezt mutatják ki, és a számlákon nem a bevétel és a kiadás, hanem az előírás és a lerovás van szembeállítva.

A nettó körti különbség, mint hátralék szerepel és kerül nyilvántartásba.

A bevétel és kiadások külföldesége szerint a főkönyvi számlák és rovatok különböznek. Töleg meg kell különböztetni a valódi és átfutó bevételre és kiadásra, a szerint, hogy általában a pénzes és hátralékos négyeredménye változik-e?

Veretnek itt is naplót, amely el vagy pénz, vagy anyagnaplók.

A lettár erőnt fontos mint a kincstári könyvelés sem nem tiszta, sem nem bruttó vagyonszámvétel, és erőnt a vagyonszámvétel teljes ki-mutatása a lettár. Az év eleji és végi lettári állomány körti különbség adja az eredményt. A főkönyvi számlák lerovása csak a bevételi és kiadási hátralékokat mutatja ki.

Történeti kifejtés.

33. §. A közigazgatási számvitel.

A gazdaságoknál a kormány és alárendeltjei a számvitel támogatására vannak utalva. A számvitel munkájának egy részére hivatalosan a közigazgatás támogatásából áll: közigazgatási segédrolgát: 1. közigazgatási számvitel, 2. kimutatások szerkesztése, 3. közeletről a vagyongerebő hivatalok vizsgálata, 4. egyéb min. Kálatok, nyilvántartások.

Közigazgatási segédrolgát a gazdaságok céljából kibocsátandó közigazgatási rendelkezések alapul szolgáló számvitel megvizsgálása, esetleg megprekesztése.

Önként, vagy a hatóság felhívására végzi a számvitel.

A közig. számvitelnek felvilágosítást kell nyújtania legalább is aziránt, hogy a kérdéses vagyongerebő 1. a gazdaság rendszerét alkotó törvényekben, rendelkezésekben, szerződésben stb. bír-e jogalappal? 2. és ha igen, létrejöttét a közeletről hitel is megengedi-e? 3. az engedélyezésre minő mértékű kell alkalmazni és ezzel mérve, részletesen és som másan mennyit tesz a tervezett vagyongerebő? 5. gazdaságosság kérdése, vagy elszámolni?

R. u. véleményadás végett közeletről a számvitel minden ügyben, hogy, mely számvitellettel egybekötött rendelkezést tartalmaz (építkezési felkérésre, és egyéb min. rálátásra, számlára, kéjgyerekre, adó és egyéb kivételre stb.)

A számvitellet 1) vagy megvizsgálni, vagy 2) megprekeszteni kell.

1) Megvizsgálás miből áll?

2) Megállapítás miből áll?

Záradék általában valamely elvégzett számtartásági tárgyalásnak és tárgyalás eredményének rövid és hiteles számvetvésegi kifejtése. Sokfelé előfordul és ~~valamely~~ számvetvésegi más és más, a közigazgatási számvetvéseknél általában megállapítási záradék. Pl., a számvetvésegi elv számlát megvizsgálta és a kiérdemelt összeget a felrámított 872 K 53 f helyett 749 K 86 f -ben állapította meg. Datur. Aláírások és pecsét, Megjegyzés a jelentésben.

2, Megszerkesztés a legkülönbözőbb. Adór kivétel, illetékek kiadásai, kiadások megállapítása. Törvények, rendeletek, egyaránt a számtan aláírásával. ^{számvetvésegi} Intézkedések törvényes világgal megfogalmazása.

Utasítás kérés. Az utasítás saját nézetével vagy megjegyzéssel, vagy nem.

Gyakran kiadványtervezet elírését is várják

A közigaz. számvetvéseknél általában minden bevétel és kiadás tárgyát képezi. Különböző törvények, Pénzügyi törvények.

Közigaz. számvetvést első numerusként a számvetvésegi aláírók által tartózkodói névelik, kik a számvetvésegi tárgyat képező iratokban foglalt minden egyes számvetvést helyességét érdemlegesen és utánrámítás után számvetvést is megállapítani kötelesek.

Kezírás különösen ügyelni tartanak arra, hogy az államrincstár érdemi megvédessen, ügyes jogszóval bizonyos, kiadás kétféle megalapozottasság.

Első numerus által módosított tételre egyenlőt, többet kémpóba szemmel vizsgálja és aláírja.

34. §. Az utalványrendelet.

1. Törvény, ítélet, intézkedés.

Intézkedés: határozat, rendelet, intézkedés, szabályzat.
Utalványrendelet.

Utalványozás fogalmába tartoznak: 1) utalványosztás, díjra
bábjarat, tarifa, skála szerint, 2) adór kivétel, illeték, 3) államadóssági címletek kibocsátása, 4) követelés engedése, ka-
lasztás engedélyezése, stb.

A másik fél értesítést kap.

2. Utalványozási jog van annak, akinek költésvetési hitele
van. Atruházott hatáskörben az utalványozó hatóságok. A tör-
vényi költésvetés alapján a vezető tisztviselő.

Kiadást utalványon lehet: 1) véglegesen, törvény, szerződés jog
végrehajtására, vagy szállítás alapján, 2) számadári kötelezettséggel
előleg, vagy hitelnyújtás alapján, 3) megőrüntetésig állandó járan-
dóként.

Törvényeket csak nyilvános szabad verseny útján lehet kötni.

Pénzügyminiszter, esetleg a minisztertanács hozzájárulásával.

Kivételnek oly ügyek, amelyek a) hiteltartást igényelnek, b) verseny
útján nem biztosíthatók, c) kísérletül szolgálhatnak, d) részleteket nem
törnek, e) verseny útján kétszer nem sikerültek, f) book-nál alacsonyabb
becsűlés, g) magasabb minőségű, vagy szakszerűtlen igényelnek.
Lajngyi igazgatóság, 10.000k.

~~Utálványosi jog tárgyát. Hitelátvétel és röttegvetési~~
éves röt nincs. Pót- v. nendriv. hitelt előre utálványosi nem
lehet. Seméhi járandóságát hitelátvételéssel sem növelhető.
Minden ellenést indokolni kell.

3. Utálványosi év.

Pótutálványosi. 12 hónap alatt jogilag létrejött eseményekből
folyt kiadásokat röt. 3 hónap alatt a múlt röttegvetési év terhére
utálványosi lehet. (Megyénél 1 hónap.)

Hitellelötés. Pótutálványosi 1914/15. k. évtől kezdve meg-
szűnt. Ehhez képest a számvetésekről, valamint a pénztárak és anyag-
kerelő hivatalok által vezetett főkönyvek, így a pénztári tényleges
eredményekre, mint a kiadások elírására és bevételi előírásra nézve
a k. év utolsó napjával lerárandók.

A nendrivili kiadások, "kemhárások" alosztályában engedélye-
zett hitelre nézve azonban a felhasználási idő a tárgyévben túl
még két évig terjed.

A tárgyévben túl még egy évi felhasználási idő megállapításának
van helye a "nendes" és az "átmeneti" kiadásokkal előírányzott arórn
a hitelre nézve, amelyek az állami vagyon leltárában változást
előidéző kiadások céljára, több évre felosztott, vagy folytatódásos in-
terjedéses költségeire s általában olyan sürséglestermelő fedezésére
engedélyeztetnek, amelyeknél a fedezet gazdasági felhasználása céljából
a hosszabb határidő sürségesnek mutatkozik. Erre a hitel az indok-
lásban előzetesen tételenként megjelölendő.

Az átvitt hitelmaradvány a röt. év hitelt növelti.

az átvitt hitelmaradvány is csak akkor használható fel, ha a Völgy-
vetés létrejön.

Indennítás. Videment.

4. Az utalványrendelet tartalma és alakja.
Az utalvány mellékei.

Ellenjegyzés elmarad bizonyos esetekben.

Utalvány mindig érvényes. Állandó illetmény elvételése.

Államadassági címlet is utalvány. Tartalmáról a, megkülön-
böttesben sülséges számadást, b) címet, c) t. c. adasság minősége,
módja, d) keltezés és pecsét, e) 3 aláírást. Lebény. Talon.

Utalványrendelet külső alakja.

R. n. való utalványozás.

Maján az ügyiratban való utalványozás helyben levő vagyonek-
reli hivatalnál.

Táviraton való utalványozás.

Előszóval való utalványozás.

35. §. A bejegyzés.

A számtartás csak úgy felelhet meg hivatalának, csak úgy tart-
hat rendet a gazdálkodásban, ha minden vagyonszámtartásról és más
fontos körülményről tudomással bír.

Bejegyzés alatt a gazdaság rendtartására sülséges adatokat az eme-
lő a cétra benyújtott könyvekbe való rendszeres bevezetését és nyilvántar-
tását kell érteni.

A bejegyzés iratban vagy van utatvány, vagy nincs. Előbbi a környíteli bejegyzés. Utóbbi, látamozási környel.

Legidő könyvel, szemben a főkönyvvel.

Bejegyzéskor az inspiratort meg kell vizsgálni. Könyv. ellenőrés.
Rendeltetire való bejegyzés.

A bejegyzéssel megrendelődik a környítel.

Mi a körny? A számítási rendszerének meg kell felelnie a gazdaság rendszerének. A körny az a nyilvántartás, mely megfelel az orsz. a szervezeti csoportnak, melyekbe a vagyon és változásai a gazdaság ter-
mészetének megfelelően aszthatók.

A körzeti környítel rendszerben is kétféle környítelt különböztethetünk meg: a valódi és átutó vagy átváltások környítését.

A) Valódi: a) tárcs, b) alap, és c) az önkormányzati látáságok lát-
tartási és gyámhatásági főkönyvei.

B) Átutó: a) forgalmi és a letét főkönyvben.

Főkönyvnek egy egész gazdaságnak egész vitéletét felöleli.

Legidőkönyv csak valamely szempontból, pl. látamozási, állomány, stationári stb. Könyv, számítási, törzs stb. Könyv.

Tárcs főkönyv. A körny a vagyon szervezeti csoportjai szerint igazodik. Az állami gazdaság csoportjai a röltésigetesben beosztanak, a tárcs-
könyvet is tehát meg kell beosztani, mint a röltésigetes van.

Minden fejezet tárcs főkönyvet kap, címeként, vagy tovább osztva
külön-külön, minden rovat és alrovat külön számla.
Márendelt utatványozó látáságok környei.

Számok: személynél és dolgnál, névleges és számias, kivételesen
 írtató, személynél állandó illetményes számlái.

A számla beütemezése: két oldal: előírás — beírás.

Tárcaröngyvi bejegyzés alatt az utalványoknak nyilvántartásba
 vételét értjük. A kiadási rönny baloldala tartórá, a fevételitárcá.
 Rönny baloldala követelés.

És tehát: szisztematikus feljegyzése az utalványoknak. Az utalványt
 időrendben nem jegyzem fel, csak a beírást.

Bejegyzési eljárás és záradék.

Dívege. Tisztarattal együtt kerül a számvetőséghoz.

Ervényességük kellik.

Rendelethe való feljegyzés.

36.§. Pénztári számfeltevés.

Közigazgatási és pénztári számfeltevés. Mindkettő számvetőséget megviss
 gálása. *számvetőségek, pénztári számvetőségek, pénztári számvetőségek*

Az ellenjegyzett utalvány a pénztárhoz kerül. Mielőtt foganatosítják,
 meg kell vizsgálni. Két akból: 1, beírásokról időrendi számvetőségek megállá-
 pítása, 2, előzetes ellenőrzés, számvetőségek összehasonlítása a rönnyvi be-
 jegyzéssel.

Végül a számvetőség, vagy a pénztár ellenőre.

Fizetési, számvetőségek, amelyek a fizetés jogosságát és valódiságát igazol-
 ják. Vizsgálni kell, hogy a bemutatott számvetőségek valódiság, szabályosság
 és így, ervényességük-e? Néha különös bizonyító eljárás, látványos bizonyítás.

Állandó illetményes számfeltevés. Fizetési időrönnyek.

Számfeltevkönyvi (tartórási) kivonat, bejegyzési bizonylat.

Be és kifiretést is kell számféjteni. Pérvit visszautasítani nem szabad. Letét gyánant kell számféjteni. Befiretésnél helyes időpont, le'sedelmi karmatok.

Kifiretésnél első kérdés hogy a fiz. okmány bemutatója a pénz felvételére jogosult-e? Premélgaronóság, hiv. értesítés beadása, bélyeg.

Eljárás a számféjtésnél.

Számféjteni zárodék.

Számféjteni hasárok kitöltése.

Számféjtés és annak feljegyzése után a fél a pénztárhoz utasítandó.

37.§. A jogszabályok

Beszédés, kérvényezés, kiszolgáltatás.

38.§. A naplózás.

1. A napló az a kimutatás, melyben a vagyont kezelő hivatalok a teljesített vagyonszállításokat időrendben sorolják fel.

Számviteli és számadási naplók.

Az első feljegyzési naplók bevételeinek és kiadásainak összevetéséből kell megállapítani a pénztár mindenkori készletét. Erőnt azt nem veretheti a pénztárkerelő, hanem az ellenőr.

2. Számviteli naplók. Főnapló. Eljárás állami vagyonszállításoknál a kerelő pénztári hivatalok számára való nyilvántartásban. Minden általános és különleges állami pénztár veretheti. Házi főnapló. Első tétel a kezdő pénzmaradvány.

Régi naplók, segédnaplók, jegyzőkönyvek, lajstromok. Eről csak napi képviseletet adják át a főnaplóban.

Igy a főnaplóba minden változás belejön egyenként, vagy ^{napi} ~~Sonn~~napokban.
Érint a napi bevétel részéről a napi kiadás levonása után
megeradjuk a pénzkészletet, a pénztárállományt.

Igy kell vezetni a naplókat vezetni és leírni.

3. Számadási számlapok. Másadfeljegyzési naplók: 1. tárcsa,
2. idegen- és 3. forgalmi naplók. Alnaplók, csernér kérinaplói ké-
letnek.

Minden fejezetre, csernér kéntön tárcsanaplót vezetnek. Ha tárcsa
alnaplót vezetünk, akkor a tétel abba kerül.

Az idegen vagyonszámadáson a kéri főnaplóból a tárcsanap-
lók alakjára megkeresett idegen naplók, esetleg alnaplók szolgál-
nak. Erre az alap tagorata a döntő. Alapnaplót csak egy pénz-
tár vezet. Központi állampénztár. Más pénztár ilyen változást
a forgalmi naplóba vezet.

Minth a tárcsa- és az idegen naplók az állami és nem állami való-
ságos vagyonszámlák számadását kérik, így kérik a forgalmi naplók
az összes átfutó kereset számadását. Így csak az egyszerű rendszerű
pénztárak és csak egyet vezetnek. Első tétel a pénzmegadomány. Beutal-
járnak a pénzforgalom tételai: a) állattartás, b) ellátmányos, c) pénzügyi,
d) elöljáró, idegen pénzes, e) bizományos fizetés.

Ha az átfutó tételről egyenként átvesszük a főnaplóból a forgalmi
követés a) a tárcsa és idegen naplók, b) a forgalmi naplók beírásai.

A forgalmi naplók is mutatják egyenként az államot a pénztárbeszle-
lél megillető összeget.

Idegen naplók mutatják a többi, amelyeket szintén átvesszük a forgalmi

Egyéb számadások: 1. rovatszámadás, 2. anyagszámadás.

Rovatszámadást a házi pénztárhivatalok egy része vezet.

Anyagereless a pénrről vezetett naplókkal járhasámszan és viszonylagosan számsolandó el, anyagfő, al- és eszejédnaplókban.

Az államadásszágokról, azok minden ágánál pénzsáadásájáról vezet a közp. állampénztár tárcanaplót és ehhez tőke, selvény- és nyugtalanat, különféle költségek stb. kifejtéséről naplót, hanem a címletekről, vagysis magukról az értékpapírok egyes darabjairól, seregselvényeiről is: a pénrszámsvitellel viszonylagosan (kibocsátási, áthírásletet, innes lapok, új selvényívés stb. nevű) anyagnaplót is szerkeszt. A többi általános pénztár csak tőke, kamat- és letétnaplót vezet. A két előbbinek néjösszege kavonkint a forgalmi naplóba jön.

A számadások felszerelése.

Beküldésük a követlen előjáró hatóság számsartásághoz beküldésjegyrél kíséretében. Ebben a jegyrében mindarokat a naplót fel kell sorolni, melyeknek néjösszegei követteltemül a forgalmi naplóba jöttek. Számszerő bírálat.

Ered vattat az utalványra és a faszatásításra vonatkozó szabályok körbeesik a kömpvelésnek a faszatásítást megelőző részre. Követlen és azután rész.

39. §. A bírálat.

Számadási állománykönyv.

Bírálat alatt a számtartásban azt az eljárást értik, mellyel a számvizsgálók a pénztárak jogállását számadásair alajján ellenőrzik. A bírálat lehet számvizsgáló és érdemleges.

A bírálatnál általában a következőkre kell figyelni: 1. A számadásnak a meghatározott időben ke kell érremlő. 2. Kellő, kifajistalan alarban legyenek. 3. A részöbfi számadás tétel számvizsgáló csatlakozt az előbbihez, a pénztári és tartári maradványok kérdő tételbe legyenek. 4. Kellő tétel tételről - tételre egyezzenek. 5. A pénztári számvizsgáló helyessége vizsgálandó. 6. Érintő pénztári számvizsgáló és bírálat egy számvizsgáló és tartári részre lehetetlen. 7. Bírálati kérelem. 8. Helytelen költségvetési ellenőrzés utólag. 9. Helyteleniséget meg kell jelölni, de kényeges adatokat javítani nem szabad.

Visszonylagos kiadások, melyek merhetetlenben kell előfordulniok, ellen számvizsgáló számvizsgáló, a. n. vagy jegyző útján.

Különös figyelmet kell fordítani arra az igazokra, melyekben eset-ről-esetre külön utalvány nélkül, díjazatábrató alajján magán a számvizsgáló hivatalok számvizsgáló a számvizsgálóval. És a számvizsgáló feladata.

A számvizsgáló tétel nem abban a naplóban találunk, amelybe való, természeténél fogva, azt jó helyre állatveretni.

Bírálati záradék.

Számadási per alatt a számvizsgáló hivatalok számadásainak bírálatát fogytán a számvizsgáló által tett észrevételre tárgyalását értjük.

40. §. A könyvelés.

91

Napló és könyv. Kincstári könyvelés szoros értelmében.
Minden könyvvel a könyvek be rendezése elő meg és annak leírása követ.

Könyvelési eljárás.

Rovars. Ha két mennyiség egy harmadikkal együtt, egyenlőssel is az.
A tárcakönyv leírása.

1. teljesítést felvévenként
  2. egyes tételre költségvetési évenként és
  3. az egész számlát költségvetési évenként kell zární.
- Ha egyes leírásánál az eredmény lehet: 1. előírás = leírás, 2. előírás nagyobb, mint a leírás, 3. előírás kisebb, mint a leírás.
Előírási oldal és leírási oldal köti különbség az egyenleg.
A tárcaszámlák hasábjai tehát.

41. §. A forgalmi könyvelés.

Valódi és átfutó tételek.

Forgalmi napló az átfutó keresés számadása. A pénzforgalomnak szoros értelmében vett tetelei: α) szállítványok és ellátványok, β) pénzváltás, γ) előlegek és idegen pénzek, δ) bírómányos fizetésor.
A pénzügyminiszteri számvetőség forgalmi osztálya népe a forgalmi naplók szigorúlat és könyvelését; ebből kifolyólag a bírómányilag teljesített fizetések kiegyenlítését.

A forgalmi naplóban elszámolt azok az összegek, melyek az állami pénzek álladékát befolyásolják, a forgalmi főkönyvben könyvelendők. A forgalmi főkönyv szerint felöléli a forgalmi naplót vezető pénztárból került

az állami gazdaságnak a foganatosító hivatalok által teljesítendő kere-
lési részéhez tartozik.

A főkönyv beszerzése rovatokra oszlik. Két főcsoport: átfitó keresés
és végleges keresés rovatai.

Az átfitó vagyonsváltások számlái: Ellátmányok és szállítványok,
pénzmaradványok, pénzváltások, forgalmi előlegek (ide tartozik az E.M.B.
zínóforgalma is), idegen pénzek, különböző bizonyítványos firetések.

Végleges keresés rovatai a költészetes fejezetek megfelelően.

A könyvelés itt is a forgalmi napló bírálata után így történik, hogy
minden tétel természetnek megfelelően a forgalmi főkönyvnek valamely
számlájára könyveljük.

A könyvelésnél különös figyelmet érdemelnek az m. n. bizonyítványos firete-
sek. Ezek kétfélek osman származnak, hogy számviteli és pénztári rend-
szereknél fagyva az állami pénztárak (más (állami, vagy nem állami) pénz-
tárak és hatóságok javára is fogadhatnak el befizetéseket és teljesíthetnek
azok terhére kifizetéseket. Kétfélek: 1. pénztárhoz kötöttek, mint a csar-
valamely pénztárnál nyilvántartott, a pénztár által kiszabott előírt köve-
telések, tartozások, mint egyenes adók, hadmentességi díjak, illetékek, alapok-
ból firetett öntöndíjak, és 2. bizonyos költészetes hitelhez kötöttek, mint
firetési, segélydíj, előlegetitványok, ezeket magyar utalványos hatóságok
egy más javára, vagy terhére teljesítik. Ilyenek a megyék helyett teljesítettek is.

A bizonyítványos fireteseket hi kell egyenlítőni. Egyenlítőre akkor van a
bizonyítványos firetes, ha az előírást teljesítő pénztár, vagy számvetőség a fire-
tesről a forgalmi osztály utján tudomást szerzett, azt helyesnek találta és
az összeget a naplóban véglegesen elszámolta, illetve tárcafőtömlőben könyvelte.

állami vagyon egész pénzforgalmát. De, minthogy a központi állampénz-
 tarból nyerik ellátmányukat azok a pénzügyi pénztárak is, amelyek
 forgalmi naplót nem vezetnek, (szubvencziát) side szállítják be felesle-
 geiket a posta- és távirada, valamint az államvasutak főpénztára, s most
 szere a pénzügyi forgalmi naplok kimutatják az összes egyéb tárcanaplók
 eredményeit is, emellett a pénzügyi forgalmi osztály magában foglalja
 nemcsak a pénzügyigazgatás, hanem az egész állampénzeség pénzkezelését
 és ekként minden időben biztos tájékoztat nyújt az állampénzeség hely-
 zetéről.

Más szóval a nyilvános háttartó gazdaság bevételeit aránytalan
 létre, hogy azokat körszükségletekre kiadja. Tehát az összes bevételek
 összeségében, visszanyúlásosan kiadásokká lesznek, s ebben az irányban
 átfutókká lesznek.

Ezt a mozgalmat a tárcanaplók nem tartják nyilván. Erre olyan ki-
 lönkönyv kell, mely az egész állami gazdaságot, mint egyeséget tartja
 nyilván. Ez a forgalmi főkönyv. De az utawányor's csak a tárcanapló-
 terek felelősségére tartozik. A forgalmi főkönyvbe csak a legrövidek
 fontosabb adatokkal kell bírnia.

A forg. főkönyv tehát az egész állami gazdaságot, mint egyeséget egészet
 egy főkönyvben öleli fel. Az összes bevételei és összes kiadásai letörvást maga
 ban foglalja. Még pedig az átfutó kerelést tekintve, a valódi számlákban
 a forgalmi főkönyv minden kiadása baloldalra bevételek, jobboldalra
 a kiadást tartja nyilván. Ez az átfutó vagyonváltásról két irányban
 tartja nyilván, tehát kétféle könyvvel jelleget bír. Conto corrente.

En a tudomásra koratal pénztárhoz kötött fiórtéseknél átírási jeggyel, hitelhez kötötteknél értesítvényekkel történik. Az előbbi könyv vagy számvételezési, az utóbbit naplóverső, vagy pénztári kiegyenlítésnek és szokás nevezni.

A forgalmi könyv lezárása a pénztárhoz került bevételek és kiadások összeadásából áll. Minthogy pedig minden hónap keretén a bevételekhez a kérdő pénzmegmaradványt, minden hónap végén a kiadásokhoz a négyre pénzmegmaradványt hozzáadjuk, a forgalmi bevételeknek és kiadásoknak egymást kommisszióval teljesen federmük kell. Így a forgalmi könyvet bármely időpontban le lehet venni és minden hónap elején meg is szokták állapítani hogy a múlt hónap az államot? Mennyi az egyes alapokat? Mennyi illette abból

szoktat a tételre amelyek ilyen zárlathoz még csak bevételekben, vagy csak kiadásban fordulnak elő a számviteli ellenfél nélkül függő tételnek nevezik. Az érvényes zárlathoz ezeket a függő tételre az állami zárlat számadás céljára külön ki kell mutatni.

42. §. A könyv kivonatok.

A pénztárak naplókkal adnak számlát, a számvételezési, illetőleg a hatóságok, amelyeknek könyveit vezetik, könyv kivonatokkal. Ezek tehát hatósági számadások.

1. Utalványozási jeggyékek. 2. Pénzkerelési kimutatások. 3. Tárcaárvó számadás.

1. A miniszter csak az utalványozásért felelős. Számlát kell adni hónapról-hónapra az utalványozásért. Ez az utalványozási jeggyék útján történik. Mennyi tételi jeggyék. Minden Ráthelyezési címre külön kell vezetni. Rendelgetre

való felszámolás.

Leráadás céljából a havi összeg megállapítása után hozzáadják a meg-
dőlt havi végeredményt. Levonják belőle a megprimitetési jegyért összeg,
az eredmény mutatja, hogy a költészetes hiteből mi van felhasználva.
Megrajzolja számvonások.

2. Kerelessi kimutatások. A kerovássól származó adnak: 1, tárcsa-
és 2. forgalmi kimutatások.

3. Tárcsaárósszámadás. Ez a tárcsakönyvek utalványozási és telje-
sítési oldalainak egy kimutatásba összeváltó kivonata. Hasábjai
Melléklet: Kérdőhátralék és folyó bevételi utalványozás, rátoráadás,
névelterő és indokoló kimutatása, összehasonlítás a budgethittel, át-
futó kereless netáni hátraléka, tárcsalletár.

43. §. Az állami zárásszámadás.

A legf. számvonások által képzett kimutatások: 1, félévenként
hitelesítvántartás a minisztertanács számára, 2, félévenként kimutatás
a budgetjog ellenes utalványozásokról az országgyűlés számára, 3,
zárásszámadás.

A tárcsazárásszámadás tartalmáról a felelőséje számadó hatóságok
illetti. Azok alá is írják. A számvonások ellenőri.

Az állami zárásszámadás a budgettvény benyújtásához simul. Art
követi.

Az 43. számú kimutatásból 1, 3 főrebből, 8, 30 ezer legről, 3, adóterhelésről
Az 43. számú kimutatás magában foglalja azokat
1. főrebből a valódi, 2. az átfutó kereless, 3. lettár.

Valódi Vereles a költsegrerési hitel és az előirányzatnélküli kezelés kimutatásait tartalmazza úgy, hogy egymásmellé állítja 1) a költsegrerési törvényben megállapított fedezetet, 2) az utalványozott, 3) a leosztásjegyet, 4) összekasonlítva az 1. és 2.-t.

Átutó Vereles, előleg, idegen pénzes, nettó és adott kölcsönök, ráfizetések, ellátások, átutalások.

Lettar: ingatlan vagyon, természetmennyek, anyagok, szerek és eszközök, pénzmavadományok, értékpapírok, állami adósságok és követelések, selekő és terhelő hátralékok.

Mérleg: jövedelmi (utalványozások, eredménymérleg) pénztári (leovások, pénzügyi lettar), amely az állami lettarban és a vagyonmérlegben van.

vagyonmérleg (az államselekvő és szorvedő vagyonának értékét állítja össze a lettar alapján)

Részletesebben minden számadási ágnek külön számba nyitással, melyben a vereles eredménye vonatkozó kimutatandó; még pedig: vagyonrészlet az év elején és végén;

követelés és tartozás az év elején és végén; folyó évi utalványozás;

pénztári tényleges eredmény.

Reducenten ellenes indokolás, Parlamenti tárgyalás.

Befejezés.